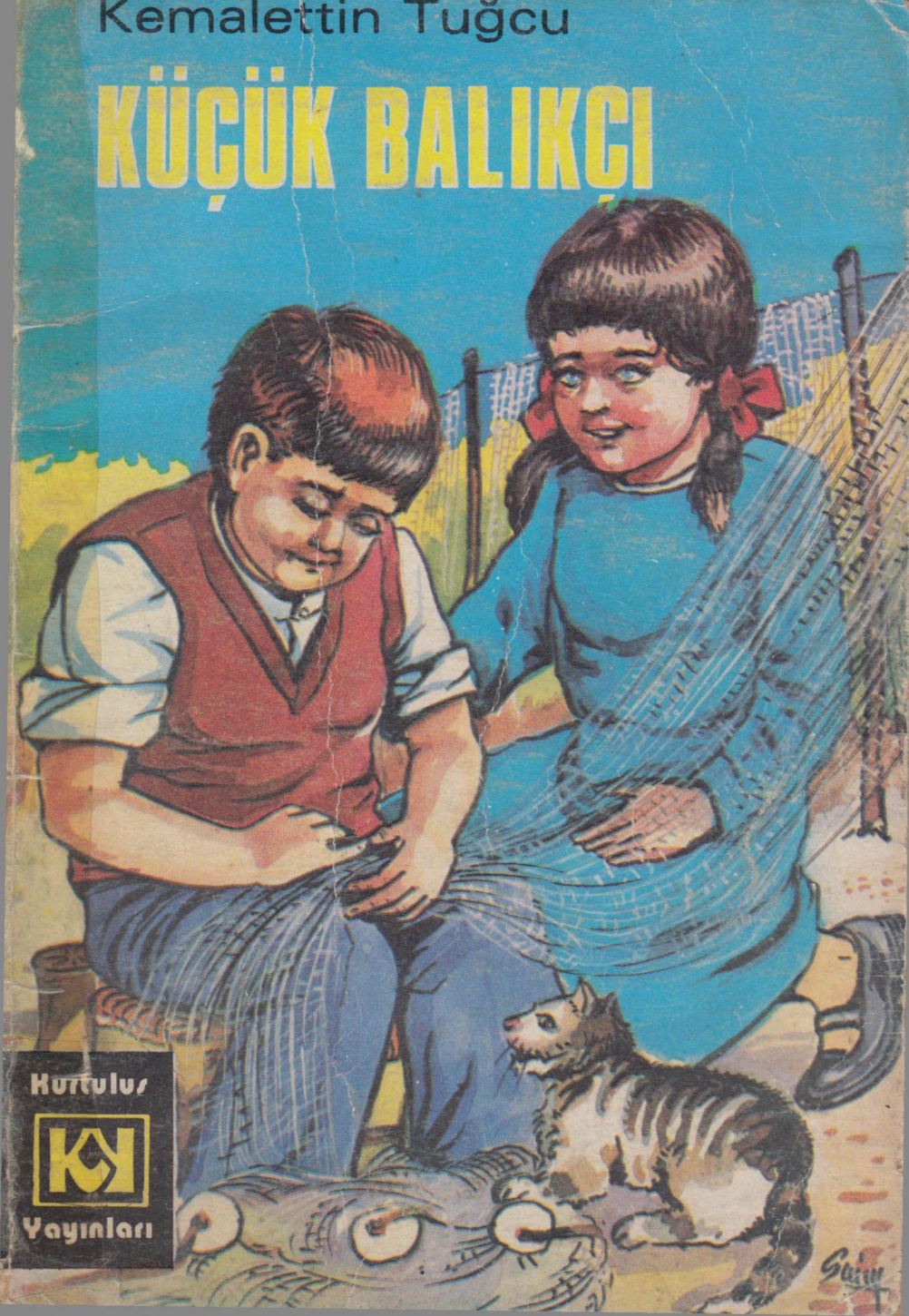
Kemalettin Tuğcu

KÜÇÜK BALIKÇI

Kurtuluş
KY
Yayınları

Çocuk Romanları : 32

KEMALETTİN TUĞCU

Küçük Balıkçı

Kurtuluş Yayınları
Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, 122 Tel: 29 48 27 – 29 38 08 Ankara

Küçük Balıkçı

BABAMDAN SONRA annemiz de ölünce biz iki kardeş yalnız kalmıştık. Evimiz Boğaziçi'nde, rıhtımsız bir kıyının üzerindeki düzlükte, tek katlı ve epeyce harap bir evdi. Bu eve, babamız İdris'e annem gelin gelmiş, hemen bütün evlilik yaşantısını burada geçirmişti.

Sırtın üzerinde, evimizin bulunduğu yerde beş on balıkçı evi daha vardı. Bunların arasında Cemal Bey'in üç katlı evi de bulunuyordu. Bu cemal Bey de balıkçıymış. Ama artık balıkçılık yapmıyordu. Uzun zaman bizim küçük ailemize düşman olmuş. Babamın babasından kalan evi yıkıp kendi bahçesini büyütmek istemiş ama dedem buna yanaşmamış. Yine bu yüzden Cemal Bey bahçesinin bizim eve bakan yüzüne koca bir duvar çektirmiş. O artık bizim evi görmüyordu. Biz onun evinin süslü ve oymalı saçaklarını görüyorduk.

Annemizin, babamızın sağlığında o evin bulunduğu yöne gitmez, hatta o tarafa bakmak istemezdik. Duvarın arkasından korkunç bir adamın başı ortaya çıkacak ve bizi azarlayacak sanırdık.

Küçük evimizin denize karşı olan odasında, pencereden bakınca, aşağıda kumluğa çekilmiş balıkçı kayıklarını görürüz. Birden lodos çıkarsa balıkçılar çağırılmış gibi hep birden bayırdan aşağıya koşar, kayıkları kumların üzerinden daha gerilere çekerlerdi.

Kıyıda, kumluktan başlayan tahta bir iskele epeyce denize doğru ilerliyor, bunun ucunda Cemal Bey'in gezinti için yaptırdığı motorlu teknesi bağlı duruyordu.

Bizim evin biraz ilerisinde Salih Reis'in evi vardı. Bu ev epeyce büyüktü ve bizim o semtte bulunan balıkçılara Salih Reis kumanda ediyordu.

Onun evinin önünde salaş vardı. Beş on kişi oraya toplanır ya balık paylaşır, ya da satılan balıkların parasını bölüşürlerdi. Evlerin bulunduğu yere bizim set diyorlardı. Set kıyıya çok yakındı. Salaştaki bir adam kıyıdaki ile çok fazla bağırmadan konuşabilirdi.

Bizim semtten dört beş dakika kadar yürüyünce Boğaz'ın bir köyüne varılıyordu. Orada çarşı, güzel evler, mağazalar ve okul vardı. Annemizin sağlığında, biz iki kardeş bu okula giderdik.

Ablam Nazmiye benden üç yaş daha büyüktü. Ben okula başladığım zaman o üçüncü sınıftaydı. Beşinci sınıfı geçince okul bitti, annem de onu daha büyük okullara yollayamadı.

Beş on balıkçı bazen ağ ile, bazen oltayla balık tutarlardı. Tabii en çok ağ ile balık tutulurdu. Balıkçılar bu işi anneme bırakmışlardı. Semtin ağlarındaki delikleri, yırtıkları o tamir ederdi.

Annem balıkçı kızı değildi. Bize hiç anlatmamıştı. Ama sonradan, annemiz ölünce, Hayri dayımızdan duyduk. O zamana kadar arayıp sormamış, ama öldüğünü haber alınca cenazesine gelmiş ve Salih Reis'e :

— Bu benim kardeşim olacak kafasız karı soylu bir ailenin kızıdır, demişti. İdris gibi bir kopuğa vardı, işte yaşadığı kadar sefalet çekti, hatta babamız ona dargın öldü. Ben de cenazesine gelmek istemezdim ama babamın vasiyeti var. Onu da aile mezarlığına gömeceğiz.

Hayri dayımız balıkçılığı yerin dibine batırıyordu. Salih Reis efendiden bir adam olduğu için ses çıkartmamıştı. Yalnız bizim ne olacağımızı, bizim için ne düşündüğünü sorduğu zaman da Hayri dayı :

— Ne yapayım, demişti. İdris denilen o herifin

çocukları değil mi? Onlar da onun soyudur. Ne halleri varsa görsünler.

Biz babasız kaldığımız gibi, anasız da kalmıştık. Anamızdan göre göre biz de ağları tamir etmesini öğrenmiştik. Zaten kadıncağıza yardım ederdik.

Salih Reis salaşın altında :

— Saime Hanım öldüyse biz varız, dedi. Bu çocuklar artık bizim yetimlerimizdir. Biz aç, onlar da aç, biz tok onlar da tok. Anlaşıldı mı? Canı istemeyen bakmasın, ben boynuma borç bilirim.

Ben on iki yaşımdaydım. Artık pek ufak çocuk sayılmazdım. İki kardeş ağladık, sızladık, oturduk. Evden soğurlar diye bizi evden çıkartmadılar. Yalnız üç gece balıkçı kadınlarından biri gelip bizimle beraber geceledi.

Artık iki kardeş yalnızdık. Ablam annem gibi çalışkan, başı önünde bir insan değildi. O bizim yaşantımızı hiçbir zaman beğenmemişti. Sık sık :

— Bu da yaşamak mı? Elalemin güzel evleri, eşyası, kapısında otomobili, cebinde parası var. Biz sabahtan akşama kadar balık ağı örmekle vakit geçiriyoruz, ölsek daha iyi, derdi.

Evet, işte annemiz ölmüştü. Fakat hiçbir zaman ağzından bir şikâyet çıkmamıştı. Babamız sağlığında :

— Saime, derdi. Sen benim gibi bir balıkçı parçasına varacak kadın değildin. Ne çare ki seni sevdiğim için beni mahzun etmedin, bana vardın. Yazık oldu sana.

Babam balıktan ne getirdiyse onu yemiş, ona kanmıştık. O zaman kardeşim herhalde küçük olduğu için varlıklı insanları görmemiş ve halimizden şikâyet etmemişti. Okula gidince görmeye, anlamaya başlamıştı.

Annemizin öldüğü günün gecesi bizi bir komşu kadın bekleyip teselli etmeye çalışırken Nazmiye :

— Keşke dayım beni alıp götürseydi, demişti.

Kadın sordu :

— Neye bunu istiyorsun? Sonra bu eve gelirsen çok üzülürsün.

— Gelmem ki bu eve.

— Ne yaparsın?

— Dayımın evinde kalırım. O beni okula yollar.

— Peki ama kardeşin ne olur?

— Ne bileyim ben. O birşeyden anlamıyor ki.

Ben on iki yaşımdaydım o zaman. Az çok aklım eriyordu. Nazmiye'nin böyle söylemesi canımı sıkmıştı. Yalnız kendisini düşünüyordu.

Arası çok geçmeden Salih Reis'e kendisini orta okula yollamasını söylemişti. On beş yaşına gelmiş olan bir kız çocuğunun bu isteği hiç okuyup yazması olmayan ve bunun nasıl bir yoksulluk olduğunu bilen Salih Reis'i etkilemiş ve Nazmiye'yi orta okula yazdırmıştı.

Ben ilkokulu bitirdiğim için evdeydim. Daha doğrusu ağları tamir etmek için salaşa gider, oraya dikilen direklere asılı olan ağları tamir ederdim. Bazen aşağıdan bana seslenirlerdi. Hemen giderdim.

Bakardım ki balığa çıkılacak ama takım tamam değil. Salih Reis de küreğe geçmiş. Bana :

— Dümen tut Kenan, derdi.

Dört kişi kürek çekerlerdi, birisi de ağı kayığın arkasından salıverirdi. Denizin üzerine mantarlar sıralanır ve geniş bir yuvarlak çizerdik. Sonra karaya çıkılır, ağ toplanır, içine ne kadar balık girmişse çevalyelere doldurulurdu.

Ben babamın sağlığında dümen tutmasını öğrenmiştim. Hatta voli çevirecek balık olmazsa babam bizim sandala beni de alır, biraz kıyıdan açılır, oltasını denize sallardı. Ben gücüm yettiği kadar kayığı akıntıya karşı aynı yerde tutmaya çalışırdım.

Salih Reis ara sıra bana :

— Sandal açılıyor, sol küreği kuvvetlice al, derdi.

Balıkçı olunca insanın suları, anafor suları, akın-

tıyı iyi bilmesi ve balığın suyun altında nerede yattığını, hangi kanaldan akıp gittiğini bilmesi lazım.

Babam İdris Efendi bunu çok iyi bilirdi. Salih Reis kadar ona da saygı gösterir, onun dediğinden çokluk çıkmazlardı. Annem okumuş, yazmış, yüksek aileden ve çok nazik ve terbiyeli bir hanım olduğu için balıkçılar arasında hepimiz sevilirdik.

Salih Reis'in oğlu yoktu. Benden iki yaş küçük kızı vardı. Bu kız çok sevimli ve tatlı dilliydi. Bıcır bıcır konuşur, herkesi hoşlandırırdı. Ben ağ tamir ederken gelir, yanımda oturur, bana birşeyler anlatır, bu sırada bütün balıkçı evlerinin ortak kedisi olan Tekir de yanımıza gelirdi.

Annemizin ölümünün üstünden ancak bir hafta geçmiş ve okullar açıldığı için Salih Reis Nazmiye'yi okula yazdırmıştı. Tabii kıza bir takım masraf da etmişti. Ama Nazmiye bizim yokluğumuzu bir türlü kafasına sığdıramıyor, evde hep söyleniyor, ben ağlarsam bağırıyordu :

— Sana ne oluyor? Yaşasaydı bizim gibi bir balıkçı kulübesinde çile çekecek değil miydi? Öldü de kurtuldu, ne ağlıyorsun?

İki kardeştik ama huylarımız bir değildi. Nazmiye ne kadar bencilse, ne kadar yalnız kendisini düşünürse ben çevremdekileri de düşünürdüm. Hatta çalışıyor, okuyor diye kendi yiyecek payımı da ona bırakırdım. Kardeşim bunu beğenirse alır, yerdi. O beni hiç düşünmezdi.

Eğer balık satıp da biraz para kazanırsam sabahleyin Nazmiye'ye verirdim. Vermezsem o isterdi. Gündüz yiyeceğim ekmeğin parasını da alıp gider, bu para ile ya meyve suyu içer, ya ciklet alırdı.

Bizim balıkçılar kalkan tutmak için Beykoz'a veya Boğaz'ın dışına gider, ama beni götürmezlerdi. Bazen iki gün gelmedikleri olurdu. Ben aç kalmamak için sandallardan biri ile balığa çıkardım. Balık her zaman tu-

Evde ayıklar, temizler, ya ıskara yapar, ya da haşlama yapardım.

fir gibi giderdi. Tabii orada yemeğe kalırdı. Salih Reis Mine ile haber yollayıp beni çağırtırdı. Ben de :

— Ben yemek yedim Mine, derdim. Yemekten sonra gelirim.

Nazmiye yemeğe gitmediğim için bana :

— Aptal, derdi. Ne güzel haşlama et vardı. Üstüne bir pilav yedik, bir de koca karpuz kesmişler. Gelseydin ne olurdu sanki. Sen de pekala doyardın.

— Adama yük olmak istemem ben, diyordum. Seni okula yazdırdı, okul forması yaptırdı, ayakkabı aldı, çorap aldı, dünya kadar kitap, defter parası verdi. Bir de yemek mi yiyelim?

— Adamın birşey dediği yok ki? Sen amma da kibirlisin?

Ben kibirli değildim. O zamana kadar iyiliğini gördüğümüz bu adama daha fazla zarar vermek istemez, arsızlık edip, balık kokusu, et kokusu almış kediler gibi evine gidemezdim.

Evimiz ev değil büyükçe iki buçuk oda idi. Ama annemiz bu eve gelin gelmiş, biz bu evde dünyaya gelmiştik. Sonra sıra ile babam ve annem bu evde öldüler.

Pazar günleri, Nazmiye evde oturamaz, ya Salih Reisler'e gider, ya da evin dışında bir yere otururdu. Orada denize bakarak düşündüğünü görür, sorardım :

— Ne var, yine neye canın sıkılıyor?

Nazmiye dişlerini sıkar :

— Ben senin gibi aptal değilim, derdi. Şu oturduğumuz eve bak! Burada tavuklar bile oturmaz. Kaç yerinden dam akıyor. Elini uzatsan dama değiyor. Ayaklarının altında tahtaların her biri ayrı ses veriyor. Bir de başka yerlerde, apartmanlarda yaşayanlara bak. Yumuşak koltuklara kurulmuşlar, yürürken tüylü halıların üstünde ayakları kayboluyor. Radyolar, televizyonlar, telefonlar, kapıda otomobiller.

— Abla, beğenmediğin bu kulübeyi bulamayanlar da var.

— Aptal sen de. Neye hep fakir fukaraya bakacakmışım? Niye ben de zengin bir hayat yaşamayayım, nem eksik benim.

Ben ablam diye, benden başka kimsesi yok diye tuttuğum balıkları gündüz yemeyip akşama saklarken, böyle yaptığım ve ablama baktığım için sevinirken o benim kendisi için çalışmamı görmüyor, bu yoksul hayat içinde çırpındığım için bana aptal diyordu.

Salih Reis bazen beni aramak için eve gelir, o basık tavanlı odaya bakar, oradaki yokluğa içi acırdı. Bir gün bana sordu :

— Kenan bu yatakta iki kardeş yatıyorsunuz öyle mi?

— Hayır, orada ablam yatıyor.

— Peki sen nerede yatıyorsun?

— Bir şiltemiz daha var. Onu yere yayıyorum, ben üstünde yatıyorum.

— Kenan, bu senin ablanın gözü hep yüksekte

— Öyle ama kusuruna bakmayınız Salih Reis. O da insan, iyi yaşamak onun da hakkı.

— Oğlum, senin hakkın değil mi?

— Siz bana bakmayınız, ben nasıl olsa olurum.

Salih Reis beni çok severdi. Hiç yardımım olmasa da balık payında benim de hissemi ayırır ve :

— İdris öldüyse hatırı var, derdi.

Hiç bir balıkçı çalışmadığımız halde bize hisse ayrılmasından yakınmaz, seve seve verirlerdi. Bazen iyi bir yemek pişirilirse evlerden birine davet edilirdik. Ben pek gitmek istemezdim ama Nazmiye beni zorlardı.

Yazın bazen balık bir iki ay olmazdı. O zaman çaresiz midye arardık. İskele direklerine, rıhtım taşlarına yapışan midyelerden toplar, ya kendimiz pişirir, ya da satardık. Bir tabağa ayıkladığım midyeleri götürürsem lokantacı Hilmi Efendi de bunları alır ve yine bana biraz para verirdi.

Ben akıntı ile kıyıya vuran tahta ve odun parçalarını da toplar, evin yanına biriktirirdim. Bunları kışın yakmak için topluyordum. Eskiydi ama saç sobamız odayı çabucak ısıtırdı.

SALİH REİS beni evinin önündeki salaşa çağırdı. Orasını kızı süpürmüş, evdeki sardunye saksılarını çıkartarak kenara dizmiş, yemek masasını da ortaya koyarak üzerine bir temiz örtü örtmüş ve kenarlarına sandalyeler koymuştu. Beni görünce :

— Elini, yüzünü yıka Kenan, dedi. Dayınız gelecek. Seni biraz temiz pak görmeli.

Ben mümkün olduğu kadar temizlendim. Elimi, yüzümü yıkayıp temiz bir gömlek giydim. Bir köşeye çekilerek bekledim.

Dayımız Hayri Bey özel arabasıyla evin yakınlarına kadar geldi ve Salih Reis'in terbiyelice selam vermesine pek karşılık göstermeden salaşın altına girdi. Bana bakmadı bile. Salih Reis :

— Buyurun, oturunuz Beyefendi, dedi.

Hayri Bey kaşlarının çatığını çözmeden oturdu Hemen bir sigara yaktı. Denize doğru baktı. Boğazın akıntısı İstanbul'a doğru akarken denizin üzerinde hareler yapıyordu. Öğle vaktine yakındı. Salih Reis :

— Kahveniz nasıl olsun Beyefendi? dedi.

Dayım yumuşamadan :

— Ben kahve içmeye gelmedim, dedi. Bana telefonla birşeyler söylediniz. Benim şununla bununla uğraşmaya vaktim yok.

Salih Reis :

— Beyefendi, dedi. Ben fakir bir balıkçıyım. Merhume Saime Hanım'ın çocuklarının durumu bendeıı çok sizi ilgilendirir. Onların dayısı bulunuyorsunuz.

Hayri Bey :

— Ne olmuş çocuklara? dedi.

— Birşey olmadı, dedi Salih Reis. Nazmiye Hanım, yani hemşirenizin kızı okuyacağım diye israr etti. Bendeniz de orta okula yazdırdım.

— Yani benden para mı istiyorsunuz?

— Hayır Beyefendi. Bu kızcağız ille okuyacağım diye tutturdu. Ben yapacağım masrafı sizden istemeyi düşünmedim. Elimden geldiği kadar çalışıp okula yazdırdım. Benim asıl üzerinde durduğum bu çocukların geleceğidir. Bu hanım kızın gözü yüksektedir. Daima iyi şeyler istiyor, kibar bir hayat yaşamayı düşünüyor.

Hayri Bey :

— Nasıl bir babanın kızı olduğunu bilmiyor mu serseri? dedi.

Salih Reis :

— Her sınıf halkın içinde iyiler de fenalar da bulunur Beyefendi, dedi. Gerçi merhum İdris bir balıkçıydı ama insan çocuktu. Onun ruhunda kibarlık vardı. Saima Hanım'ın yoksul bir hayat yaşaması onu da üzerdi. Çünkü Saime Hanım hakikaten kibardı. Elmas her yerde elmastır Beyefendi. Nazmiye Hanım da İdris'in olduğu kadar Saime Hanım'ın da kızıdır. Annesinin terkettiği varlıklı hayat onun biricik isteğidir. Bunun için çalışıyor ve öğretmenlerinin ifadesine göre hakikaten çalışıyor.

Hayri Bey :

— Peki, bunun benimle ilgisi nedir? dedi.

Salih Reis :

— Beyefendi, dedi. Bu kızcağız cahildir. Başında büyük yoktur. Sonra hem güzel, hem de bugün on beş yaşına gelmiş gösterişli bir kızdır. Onun zengin hayata doğru heveslerini sezenler onu kötü yola sürükleyebilirler. Ben nihayet bir komşularıyım.

Hayri Bey :

— Benden bir istediğiniz var mı? dedi.

— Evet, dedi Salih Reis. Siz bu öksüz ve yetim

çocukların dayısı oluyorsunuz. Onları korumak, yetiştirmek size düşer.

— Bana mı düşer? Ben kimseye bakmakla yükümlü değilim balıkçı Efendi. Benim bakacak çocuklarım var. Bana mı güvenip bu çocukları peydahladılar?

— Benden söylemesi Beyefendi. Onları gördükçe içim parçalanıyor.

Hayri Bey ayağa kalktı :

— Pazar günü araba yollar, kızı aldırırım, dedi. Bakalım ne kafada bir kız. Başıma derdi satın almak da istemem

— Siz nasıl isterseniz Beyefendi.

Hayri Bey kendisini bekleyen arabasına doğru yürüdü. Ne bir defa arkasına baktı, ne de ayrılırken bir selam verdi. Arabanın arkasından bakan Salih Reis bana dönerek :

— Bu adamdan hayır yok oğlum, dedi. Kendini beğenmiş bir adam. Nerede merhum annenizin terbiyesi, nezaketi, nerede bu adamın kabalığı!

— Elimi, yüzümü boşuna yıkadım Salih Reis, dedim. Dayımız diye elini öpecektim, o yüzüme bile bakmadı.

— Aldırma oğlum, ondan gelecek hayır Allah'tan gelsin.

Biz salaştayken Nazmiye okuldan döndü. Salih Reis onu çağırdı. Kız çantasını bırakarak döndü :

— Ne var amca? dedi.

Salih Reis onu karşısına aldı :

— Bak kızım, dedi. Sen kardeşin gibi kanaatkâr değilsin. Senin gözün hep yükseklerde. Zengin olmak, giyinip kuşanmak, takıp takıştırmak, güzel yemekler yiyip, gezip tozmak istiyorsun.

Nazmiye :

— Hakkım değil mi Amca? dedi.

— İstemek, arzulamak herkesin hakkıdır kızım,

dedi Salih Reis. Fakat bu işin üstüne fazla düşmek insanın başına dert açar.

— Daha ne dert açabilir, dedi Nazmiye. Para pul yok, apartman yok, giyim kuşam yok, kapıda otomobil yok, istediğini giyemez, istediğini yiyemez, istediğini yapamazsın. Bundan âlâ dert mi olur? Okulda öyle kızlar var ki, babalarının otomobilleriyle okula geliyorlar, yine otomobille evlerine dönüyorlar. Cepleri para, parmakları elmas yüzük dolu.

Salih Reis benim yüzüme bakıp :

— Kızım, dedi. Aç olanı, yarım pabuçla okula gideni de düşün. Yalnız yukarıya bakmakla olmaz. İnsan biraz da kendisinden daha aşağıda olanlara, fakirlere bakarak haline şükretmeli.

— Neye fakirlere bakacakmışım? Zengin kızlarından ne farkım var? Çirkin miyim, sakat mıyım?

— Nazmiye, nice çirkin ve sakat kızlar vardır ki babaları milyonerdir. Nice inci gibi kızlar vardır ki bir dilim ekmeğe muhtaçtırlar. Bunlar güzellikle, çirkinlikle ilgili değildir. Bu talih işi, kısmet işi.

— Ben kardeşim gibi koyun kafalı, aptal değilim amca.

— Sen kardeşini küçümseme. O çok iyi duygulara sahiptir. Sen bana sözümü bitirecek zaman bırakmıyorsun. Sus da beni dinle. Sen bu kafa ile, bu hırsla kötü yollara düşersin. O zaman bu balıkçı mahallesini de bulamazsın. Önce ben istemem seni burada. Aklını başına al Bu hallerini dayına söyledim. Pazar günü araba yollayacak, seni aldıracak. Onun karşısında terbiyeli ol. Böyle hemen parlama, yoksa sen kaybedersin.

Bu çekişmeden sonra evimize döndük. Nazmiye hiç yoktan sinirlenmişti. Sonra birden değişti :

— Dayım adam yollayıp beni mi aldıracak? diye sordu.

— Evet, dedim.

— Ne diye gelmiş buraya?

— Salih Reis ona haber vermiş. Senin aşırı isteklerle kötü yola girebileceğini anlatmış. Adam geldi, biraz konuştular, seni aldıracak.

Nazmiye birden sevinmişti :

— Kenan, dedi. Ben onun apartmanında kalmaya çalışırım. Yerim, içerim, bazen arabasına biner gezerim, bana da güzel elbiseler yapılır. Onun da kızı varmış. Annem söylerdi.

— O katı yüzlü, geçimsiz bir adam.

— Ben onun yüzüne gülerim. Hem dayım değil mi, bana bakmaya mecbur.

— Buradayken böyle bir mecburiyet kabul etmediğini söyledi.

— Sen konuştun mu?

— Hayır. Ben de oradaydım ama yüzüme bile bakmadı.

— Aptal, niye sokulup biraz para olsun istemedin.

— Ben senin gibi para arsızı değilim abla. Benim gururum, kişiliğim var.

— Hıh, şuna bak. Kişiliği varmış. Yarım papuçlu, karnı aç, baldırı çıplak kişi. Bir gün istediklerime kavuşursam seni karşımda görmek istemem. Anladın mı? Beni elâlemin karşısında rezil edersin.

— Karşına çıkmam, merak etme.

— Sen böyle kal, balık tut, otur.

— Ne yapayım, söylesene. Hırsızlık mı edeyim?

— Hırsızlık yap demedim. Ama birşeyler yap, balıktan fayda yok adama. Hiç olmazsa kafanı çalıştır.

Yüzüme bağırarak bunları bana söyleyen ablam Nazmiye idi. O ablam ki kış geceleri, tipi buuuvv der, buzlar düşüp çatırdarken: «Kenan donuyorum, arkama gel, beni ısıt» diye seslenirdi. O abla ki, ben o üşümesin diye yorganımızı ona bırakır, ince ve eski bir battaniyeyi örtünür, sabaha kadar titrerdim. İşte yine kış gelecek ve yine aynı şeyler olacaktı. Ben gündüzleri sert

denizin üstünde, donuk, morarmış ellerimle burnumu çeke çeke birkaç balık yakalamaya çalışacaktım.

Ben evin dışına çıkıp, denize karşı oturarak bunları düşünüyordum. Ağlayacağım geliyordu. Nazmiye kapıya çıkıp :

— Bu akşam da aç mı kalacağız? dedi.

Başımı çevirmeden :

— Tenekede ekmek var, dedim. Balık kutusunda da dört beş balık var, ayıkla, kızart, ye.

— Ben balık ayıklayamam, dedi Nazmiye. Her zaman yapıyorsun da niye bu akşam yapmıyorsun?

— Ev işlerini kadınlar, kızlar yapar. Ben balık tuttum, getirdim, ekmek de aldım. Üst tarafını sen yap.

— Kenan, haydi huysuzluk etme. Çok acıktım.

Balıkları ayıklayıp kızarttım. Tahta masaya oturduk. Karşılıklı yemeye başladık. Biraz sonra Nazmiye:

— Söylesene, dedi. Dayım beni apartmana alacak mı?

— Bilmem, dedim. Arabasını yollayıp seni aldıracak. Herhalde konuşacak.

— Benim öğüt dinlemeye karnım tok. Ayağımın papuca, sırtımın güzel elbiseye, cebimin paraya, karnımın da çeşitli ve lezzetli yemeklere ihtiyacı var, anladın mı? Kuru laf dinlemem ben.

— Kim diyor sana dinle diye.

— Peki bana ne söyleyecek?

— Ne bileyim ben.

— Şununla bununla gezip dile düşme, kötü yola sapma diyecek değil mi? Bunları ben de biliyorum. Ben aptal değilim, Salih Reis gibi balıkçının teki de değilim.

— Balıkçının teki dediğin Salih Reis seni orta okula yazdırdı. Okul formasını yapan, ayakkabıyı, bluzu, kitaplarını alan o değil mi?

— Aman, çok şey yapmış. Şuna da bak!

— Dayınla da böyle konuş, seni sokağa atsın.

— Ben o kadar budala değilim.

Bomboş, ufacık, tamtakır evde martılar gibi balık yiye yiye Nazmiye'nin sinirleri bozulmuştu. Ben, iki kardeşiz, başka kimsemiz yok diye, onun sözlerine çokluk önem vermiyordum ama kalbim de kırılıyordu. Salih Reis gibi beni de bir tasa almıştı. Bu kafa ile bu kızın başına bir felâket gelebilirdi. Herşeye aklı eren, cin gibi bir kızdı ama bir tarafa kapılır, inanır ve kötü yola düşebilirdi.

İşini gücünü bırakan Salih Reis ara sıra ortaokula giderek Nazmiye'nin durumunu öğreniyordu. Bir iki defa bana :

— Bu kılıkta gittiğimi istemiyor, dedi. Velisi olduğumu söylemiyor. Çocuklara «Babamın adamlarından biri» diyormuş.

Ben çok utandım. Salih Reis benim başımı okşadı:

— Boş veeeeerr, dedi. Cahil kız. Gözü yüksekte. Ben buyum işte. Beğenmeyen küçük kızını vermesin!

Nazmiye on beş yaşındaydı ama pek de gösterişli bir kızdı. Balıkçılar mahallesinde ondan güzel kimse yoktu. Zaten bu durum onu şımartıyordu. Salih Reis bana anlatmıştı :

Bir gün Nazmiye'nin peşine bir oğlan takılmış. Mahalleye kadar gelmiş. Nazmiye Cemal Bey'in duvarındaki kapıdan içeriye girmiş ve arka kapıdan çıkmış. Köpeğin havlamasına sinirlenen Cemal Bey bahçeye çıkmış. Bir de bakmış ki tüysüz bir oğlan. Hemen inen aşağıya. Oğlan köpeğin saldırmasından donup kalmış Cemal Bey sorar :

— Ne arıyordun burada?

— Arkadaşım var.

— Kim arkadaşın?

— Esin.

— Esin ha!..

Cemal Bey oğlanın üstüne yürür, iki tarafına öyle birer tokat vurur ki oğlan dünyasını kaybeder. Yere y

kılır. Cemal Bey de yaka paça kapıdan dışarıya atar, kendisini. Kapıyı da kapatır.

Salih Reis :

— Senin ablan şeytanın biri, diyordu. Esin de ortaokula giden kendi halinde bir kız. Ama zengin kızı. Nazmiye bu yüzden onu kıskanıyor. İşte hem peşine takılan oğlana haddini bildiriyor, hem de hiç suçu olmayan Esin'i adamakıllı pavlatıyor. Ben doğrusu Esin'e acıdım.

Esin, esmer, uslu ve başı önünde bir kızdı. Cemal Bey çok sert bir adamdı. Bizim mahalleyi kaldırıp denize karşı mükemmel bir bahçe yapmak istemiş ama başta babam olmak üzere kimse satmamıştı. Önce söylediğim gibi duvarı bu dargınlık yüzünden çekmiş ve gözünün bizim evlerimizin sefaletini gördüğünü istememişti. Salih Reis :

— Nazmiye bunu yaptı ya, diyordu. Okuldaki bütün oğlanlar ona sataşmaktan korkuyorlar. Arkadaşının başına geleni biliyorlar. Kızın babasının çok hiddetli bir adam olduğunu sanıyorlar.

Nazmiye'nin öyle çoluk çocuğa kapılarak dile düşeceğini sanmıyorduk. Yine de cahil bir kızdı, başına bir felâket gelebilirdi.

Biz böyle düşünürken o da dayısına neler söyleyeceğini ve onu nasıl kandırarak kendisini kabul ettireceğini düşünüyordu. Pazarı iple çeken Nazmiye bazen bana soruyordu :

— Dayım muhakkak arabayı gönderip beni aldıracak mı dersin?

NAZMİYE DAYISININ EVİNDE umduğu sevgi ve ilgiyi bulamamıştı. Hatta onu yemeğe bile çağırmamışlar, onlar yemeklerini bitirinceye kadar salonda beklemiş, kendisine aç mısın, tok musun diyen olmamış.

Biz onları tanımıyorduk. Yengemizin adı İsmet'miş. Erman adında bir oğulları, Sevil adında da Nazmiye ile yaşıt bir kızları varmış. Erman lisede okuyormuş. İsmet Hanım :

— Balıkçının kızı bu mu? demiş. Alalım Hayri Bey. Hem okutur, adam ederiz, hem de apartmanda işimizi görür.

Nazmiye :

— Kadın beni hizmetçi gibi kullanmaya kalktı, dedi. Sevil kendi halinde bir kız. Saçına başına hiç bakmıyor. İnsan başına iki tarak vurur, ya da berbere gider. Ne o öyle, şöyle bir toplayıvermiş. Kılığı, kıyafeti de benden beter.

Bir misafir gelmiş. Nazmiye'yi bir başka odaya sokmuşlar. İsmet Hanım orada kendisini kandırmaya çalışmış. Nazmiye :

— Açlıktan karnım guruldayıp duruyordu. Karnımdaki sesleri duyacaklar diye ödüm koptu. Yemek odasına girmiştim. Erman hâlâ tıkınıyor, bir yandan da bana bakıyordu. Galiba gözüne kestirmişti. Sofrada kuru fasulye, kırmızı soğan, domatesli pilav bir de cacık vardı. Dayanamadım, kalkıp bir bardak su içtim. Karnımdaki gürültü durdu.

Nazmiye anlatıyordu :

— Sonra Hayri Bey beni çağırdı. Eğer sınıfta kalmadan ortayı bitirirsem beni liseye verirmiş. Düşün iki buçuk yıl daha bu yokluğu çektirecek bana. İsmet Hanım'a kalsa hemen beni işe koşardı. Ama nedense Hayri Bey istemedi. Bana bir alay öğüt verdi. Salih Reis de öğüt verir ama bu adam gibi gözlerini açа açа, kendini birşey sanarak söylenmez. Erol belki yirmisini geçmiş. Hâlâ lisede. Şişman bir delikanlı. Onun kılık kıyafeti yerinde.

Nazmiye'nin parlak ümidi kırılmıştı. Artık dayısından söz ederken :

— Pinti, diyordu. Adam hiç olmazsa çıkarır da bi-

raz para verir. Bol bol öğüt aldık, arkamıza baka baka geldik.

Yalnız kendisini düşünmesine kızardım, ama Nazmiye'nin bu haline acıdım. Hırsından ağlamıştı. Bir aralık Salih Reis de ağladığını görmüş :

— Kızım, demişti. Anacığın çok mazlum, çok temiz yürekli bir kadındı. Hizmetçili uşaklı evini bırakıp İdris gibi fakir bir balıkçının evine geldi. Bir kere ağzından bir şikâyet işitmedim. Ama zavallı baban onun oturduğu sandalyenin önüne, ananın ayak ucuna otururdu. Kaç defa eğilip ayaklarını öptüğünü gördüm. Baban insan kıymeti bilirdi. Fedakârlığı anlar, anneni istediğinde, kendisini öldüreceğini söyleyip kendisiyle evlenmeye mecbur ettiğine pişmandı. Evinin tek kızıymış anan. İdris onlara balık götürürmüş, orada tanımış. Ananız İdris ölünce çok ağladı. İdris ruhu zengin bir erkekti. Anana yokluğu duyurmazdı. Mutluluk varlıkta değildir kızım. Sen mutluluk iste, para değil. Bak, dayın mutlu bir adam mı? Şuradaki Cemal Bey mutlu mu? Hayır, ama bunlar zengin. Kaç para eder!

Ne söylenirse söylensin, Nazmiye'nin bir kulağından girip öteki kulağından çıkıyor, karşısındaki konuşurken o dinlemiyor ve başka şeyler düşünüyordu. Bunu Salih Reis de anladığı için artık ona öğüt vermekten vazgeçiyordu ama bir taraftan da :

— Bu kız niye böyle oldu? diye üzülüyordu.

Nazmiye o yıl sınıfını geçip tatile girdi. Bu tatil sırasında daha çok sıkılmaya başladı. Ben :

— Önümüz kış, diyordum. Sen de biraz birşeyler yap. Ne üstümüzde var ne başımızda.

Yüzüme tuhaf tuhaf bakıyor :

— Balık ağı mı tamir edeyim, yoksa senin gibi olta mı sallayayım? Diyor, eğlenir gibi yüzüme bakıyordu.

— Ne olur, diyordum. Bazen Deli Osman'ın annesi bile oğlu balık tutsun diye ağır ağır kürek çekiyor.

Salih Reis'in kızı kaç defa voli çevirirken dümen tuttu. Mine bile balık kayığına bineyim diye can atıyor.

— Ben ne oyum, ne de öteki. Anladın mı sen?

— Pekala, sen istediğin gibi ol. Karnın acıkınca görürsün.

— Ne, beni açlıkla mı cezalandıracaksın?

— Abla ben kimim, kaç yaşındayım! Yemeyi içmeyi, giyinip kuşanmayı benden mi bekliyorsun?

— Allah seni de kahretsin beni de, bu dünyadan kurtulalım.

O gün ben de kızmış, sonra gücümü kaybetmiş, evin yanındaki çimenlerin üzerine uzanarak ölü gibi yatmıştım. Nazmiye ne düşündü bilemem, biraz sonra yanıma gelip oturdu :

— Hişşt, bana bak Kenan. Biliyorum, küçüksün ama sen erkek çocuksun. Ben ortaokula girdim gireli senin çalışmanla geçiniyoruz. Hiç olmazsa aç değiliz. Haydi kalk, bak sandallar hep açılıyor. Belki balık vardır. Bu yokluk içinde bir de açlık mı çekeceğiz?

Beni zorla kaldırıp balığa yollarken :

— İnşallah çok balık tutarsın, dedi.

Herhalde bir rastlantı olacak ki, ben paçalarımı sıvayıp ilerideki bir kayanın üstüne kadar gidip olta sallarken balık gelmeye başladı. Hemen her atışta bir palamut yavrusu çekiyordum. Yunuslar sürüyü önlerine katmış, Boğaz'ın ortasından kovalarken bazı balıklar yanlara sığınıyor ve bu sefer zavallılardan bir kısmı benim oltamı kapıyorlardı.

Öğleye yakın bir saate kadar tamam otuz çift çingene palamudu tuttum. İki defa seslendim, Nazmiye bana çevalyeyi getirdi. Açıklara seslendimse de hiç bir kayıktan sesimi duymadılar.

Yukarıya çıkarak otuz tane palamudu Salih Reis'in kızı Fatma ablaya götürüp verdim. Fatma ablanın kocası bir bakkaldı, ölmüştü. Kızı Mine ile babasının yanına gelmişti. Kadıncağız :

— Nereden tuttun bunları Kenan, diye bağırdı.

— Kayalıktan, abla dedim.

— Ne zamandır palamut yüzü görmedikti. Neye bunları getirdin?

— Reis'in hakkı bunlar.

— Ama onlar da tutarlar. Onlar balığa çıkarken seni düşündüler mi?

— Balık olunca bizi unutuyorlar mı abla? Sen bunları ver kendisine. Ben köye kadar gideceğim.

Çevalyeyi mutfağa boşaltarak yorgun argın on çift balığı çevalyeye koyup hemen Hilmi Efendi'nin lokantasına gittim. Beni çevalye ile görünce lokanta sahibi bir kenara çekti :

— Ne balığı? dedi.

— Palamut, dedim.

— Yapma be, dedi. İrice mi?

— Hayır yavru.

— Kaçtan vereceksin?

— Ne bileyim, geçimim bu yüzden.

— Kaç tane var?

— On çift.

— İki yüz yeter mi?

— Ne bileyim.

— Yeter, yeter. Gel vezneye. Ama dur, önce şu balıkları görelim.

İki yüz liravı alarak mahalleye döndüm. Yolda benden balık isteyenler oldu. Dört balığı alakoyup altı taneyi daha götürdüm, tanesini yirmi liradan sattım.

Yeniden mahalleye döndüm. Balıkçılar kıyameti kopartıyorlardı. Kendilerine haber vermediğim için darılıyorlardı. Salih Reis :

— Canım Kenan bize seslenmiş, dedi. Hava poyraz, ses ortaya kadar gelir mi?

İkişer üçer balık dağıtılmıştı. Ben biraz yemek yedikten sonra tekrar kayanın üstüne çıktım. Ancak dört çift balık yakalayabildim. Balıkçılar bir kayıkla çık-

– Ama dur, önce şu balıkları görelim.

mış, ağ atmışlardı, ama bu bir işe yaramadı. Sığa kaçan balıklardan bir tekini bile tutamadılar. Ancak bir kaç kilo izmarit yakalamışlardı. Eğer acele ile güm güm kürek çekip ağ atmasalardı ben daha fazla balık tutardım.

Bu kaya parçası bizim evin karşısındaydı. Lodosta sular yükseldiği için görünmez olur, poyrazda ortaya çıkardı. Babam çoğu zaman, yunuslar ortada balıkları önlerine katıp Marmara'ya doğru kovalarken bu taşın üstüne çıkarak sığlara kaçan balıkları olta ile yakalardı. Balıkçılar bu yüzden oraya: «İdris'in taşı» derlerdi. Fakat kimse orada avlanmaya kalkmazdı. Zaten babam yunuslar atlayarak, bazen sudan büsbütün yukarıya çıkıp o hızla denize dalarlarken giderdi kayalara. O kayaların üstünde zaten bir kişiden başkası duramazdı. Pek dar, ayakta tutunacak yeri yoktu.

Salih Reis balık çıkmadığı zaman tasalanır :

— Kenan, derdi. Bari sen babanın taşına çık, oraya gelenler olabilir, ufak da olsa siz olsun nafakanızı çıkartırsınız.

Zavallı adam her zaman bizi düşünürdü.

Biz beş on kulübenin bulunduğu yere Balıkçı Mahallesi diyorduk. Burada çok iri bir tekir kedi vardı. Ona ayrıca bir isim takılmamıştı. Çok acar bir erkek kedi idi. Hangi evde balık kızartılır, balık kokusu gelirse, oraya yanaşırdı. Herkes :

— Kokuyu aldın galiba, derlerdi.

Kedi, evlerde balık olmadığı zaman kayık iskelesinin altındaki direklere gider, orada balık bekler, çoğu zaman da pençeyi attığı gibi balığı çıkartır, iskelenin üstünde afiyetle yerdi.

Salih Reis bunun için :

— Çocuklar, şu tekir kadar olamıyorsunuz, diyordu. Ceketlerinizi omuzlarınıza alıp sigara içerek gevezelik edeceğinize dolaşın bakalım. Bu balık denilen ya-

ratığın kökü kurumadı ya? Elbette bu Boğaz'dan geçerek Marmara'ya çıkıyor.

En tatlısı pompalı lambaları kayığın kenarına asıp geceleri sakin havada ateşbalığı tutulmasıydı. Karşı kıyılardan da bizim koya gelirler veya bizim balıkçılar yakın koylara giderlerdi.

Ama bu yüzden de kürek küreğe kavgalar, dövüşler eksik olmazdı. Kayıklar devrilir, başlar yarılır, hastanelik olanlar bulunurdu. Sonra bakarsın karşıdakilerden birkaç kişi geçmiş olsun demeye gelir, hastaları, yaralıları bile yoklar, yardım teklif ederlerdi.

Ayrıca, açıktan seslenenler de görülürdü.

— Boğaza, kalkana gidiyoruz, buyursanıza...

Kıyıdan birisi :

— Eyvallah Reis, diye bağırır ve o zaman eğer canları isterse, çizmesini ayağına, sarı muşambasını sırtına geçiren kayıklara koşar, takımlar tamam olunca hemen açılır, çala kürek, yarışırcasına Boğaz'dan yukarıya çıkarlardı.

Ha, İstanbul Boğazı'nın kıyısında oturanlar Boğaz'ın Karadeniz ağzına yukarısı, İstanbul tarafına aşağısı derlerdi. Bir vapur sesi duyulunca nereye gittiğini soranlara, denize bakan :

— Aşağıdan geldi, derlerdi.

Sahiden de Karadeniz daha yüksekti. Buradan durmadan su akıp Marmara'ya, oradan da Adalar Deniz'ine dökülüyordu.

Bir sabah baktım ki Nazmiye evde yok. Aklıma geldi. Palamutlardan aldığım parayı aradım. İki yüz liranın yerinde yeller esiyor. Neden sonra ablam geldi. Elinde bir paket var. Onu açtı, bir kumaş çıkarttı.

— Eh, dedim. Balık çıkmadığı zaman senin kumaşını yeriz.

Nazmiye yüzüme bakarak :

— Bir elbise dikeceğim kendime, dedi. Bunu çok mu gördün?

— Hayır, dedim. Olsa da daha çok diksen.

— Ne yapayım Kenan, benimki de can. Herkes giyinip kuşanıyor.

Evet, onunki de candı. Ama benimki patlıcan. Köye giderken giydiğim ayakkabının altı hemen hemen yoktu. Partal cekedimin de dirseklerinden etim görünüyordu.

Balık çok olduğu zaman kayıklardan birine doldurulur, bir kaç kişi küreğe geçer, balıkhaneye yollanırdı. Çoğu zaman balık orada kalır, başka balıkçılara satılırdı. Alınan para da paylaşılırdı.

Ama pek az balık tutulduğu zaman bunun vergisi düşünülmez, bir kaç kişi küçük tepsilere koyar ve köyde satarlardı.

Büyükçe balıkları tane ile satarlardı. Ufak balıklar kilo ile satıldığı için uzun balıkçı sepetinin içine bir terazi ve bir iki dirhem konurdu. Ben de sepetin içine balıkları ve teraziyi koyar üzerini bir bezle örter, sineklerden, güneşten koruyarak giderken sorardım :

— Salih Reis, kaçtan vereceğiz?

Adamcağız düşünür :

— Yirmiden aşağıya vermeyin, derdi. Biz yeriz daha iyi.

Ben sepet kolumda, Hilmi Efendi'ye vereceğimi verir, çarşıda dolaşır, satabilirsem satardım. Bu çarşı bana eğlenceli ve neşeli gelirdi. Orada babamın arkadaşı, şimdi hayli yaşlı olan bir balıkçı vardı. Balıkları balıkhaneden veya elden alır, bazen bizim mahalleye gelir, balık alır veya ısmarlardı. Ben sepetle geçerken seslenip çağırırdı.

— Dolaşma boşuna, gel otur buraya. Bir çayımı iç. Kısmetin varsa ayağına gelir.

Çoğu zaman balıkhaneye gitmeye üşenir, o da ceketi sırtında, ya küçük dükkânının önünde, ya da yandaki kahvede otururdu. Ben de arkalıksız, yerden yapılı, oturacak yeri hasır örgülü bir iskemleye otururdum.

Adamcağız tanıdıkları, balık meraklısı müşterileri geçerken :

— Tekir var, izmarit var, diye seslenirdi.

Adamlar gelir bakar, ben örtüyü kaldırırım. Müşteri sorar :

— Halit Efendi, balık taze mi?

— Yahu benden balık alırken taze mi diye sorulur mu?

— Canım işte alışkanlık. Balığın bayatı insanı zehirler.

— Yok canım, sahi mi? Senden öğrendim de bir yaşıma daha girdim.

— Peki, peki kaça olacak?

— Balık benim değil, Kenan'ın. Kilosu yirmi beş.

— Çok söyledin.

— Ekmek parası bu. Çocuğun tarlası deniz, sapanı olta. Allah rastgetire. Varsa ne alâ, yoksa ne yapalım, sen de aç, ben de.

— Haydi haydi tart bakalım.

— Ben tartarsam eksik tartarım.

Balıkları ben tartıp veririm. Dönüşte de eve ne lâzımsa alırım. Muhakkak Nazmiye'nin ısmarladığı birşeyler vardır. İğne, tire, sedef düğme...

Yoklük içinde de olsa ablamın istediği birşeyi almak, unutup unutmadığımı sorduğu zaman istediğini çıkarıp vermek, hele okula giderken :

— Belki lâzım olur, al şunu.

Diye bir kaç lira harçlık vermek beni çok hoşlandırır, kendimi büyümüş, aile reisi olmuş sanırım.

BALIKÇI HALİT EFENDİ beni çok severdi. Ne zaman gitsem başımı okşar :

— İdris'in emaneti, derdi.

Yanındakilere, gelip geçen köyün eskilerine beni kaç defa anlatmıştı. Galiba kendisi hiç evlenmemişti.

Küçük balıkçı dükkânının üstündeki odada oturuyordu. Bir gün bu odaya çıktım. Bir insan elini kaldırsa tavana değerdi. Odanın yanında bir ayak yolu vardı. Halit Efendi buraya bir de duş yaptırmıştı. Aşağıda iki balık tablasının ancak sığdığı dükkânın gerisindeki aralıkta hem yukarıya çıkan merdiven, hem de bir tezgâh vardı ki Halit Efendi orasını mutfak sayar ve orada yemek pişirmekten çok musluktan faydalanırdı. Balıkçılar çok su kullanıyorlardı.

Halit Efendi torik ve palamut balıklarından lakerda da yapıyordu. Ama dükkânı küçük olduğu için bunlardan az yapabiliyor ve tenekelere basarak arkadaki küçük aralıkta saklıyordu.

Bir iki defa kendisine yardım etmem için beni çağırmıştı. Ben de kollarımı sıvadım, dilim dilim kesilmiş balıkların kılçıklarındaki sinirleri bir tığın ucu ile çıkardım. Kanları iyice çıkıp yıkama suyu bembeyaz oluncaya kadar çalkaladım kuruladık, sonra bir kat tuz, bir kat balık dilimleri olarak tenekelere sıkı sıkı istif edip en üstüne tertemiz bir mermertaş kapattık. Bu taş, balıkları hem bastırıyor, hem de kapak yerine geçiyordu.

Halit Usta bu tenekelerdeki mermerleri kaldırtır ve balıkların salıverdikleri köpük gibi yağları aldırtıp atardı. Bu işi bana birkaç defa yaptırdı. Sonunda :

— Kenan, dedi. Param pulum yok ki, senin geçimine yardım edeyim. İşte sana lakerdacılığı öğrettim. Kendi kendine yapabilirsin. Bir balıkçının bunu bilmesi gerekir. Bu işten para da kazanılır hani!

Ne zaman köyün çarşısına gitsem onun dükkânına uğrardım. Her gün gitsem yine beni görür görmez :

— Nerelerdesin be oğlum, der, ne zamandır görüşemiyoruz!

Halit Efendi midye dolmasını çok seviyordu. O balıkçıydı ama balık tutucusu değil, balık satıcısıydı. Balıkların her cinsini çok iyi bilirdi. Benden büyük

midyelerden isterdi. Ben kayık iskelesinin denize inen direklerinde büyüyen midyeler yüz tane kadar olunca toplar, bunların üstündeki yapışık şeyleri temizler, midyeleri kabukları simsiyah ve parlak oluncaya kadar temizler, Halit Usta'ya götürürdüm. O bundan çok memnun olur, hemen lokantacı Hilmi Efendi'ye götürürdü. Ertesi gün de bana on tane midye dolması verirlerdi.

Bundan dört tanesini kendimize ayırıp üst tarafını Salih Reis'e verirdim. İki tanesini kendisi yer, birer tane kızı ile Mine'ye verirdi.

Mahallemizin arkası epeyce açıklık ve kırlık bir yerdi. Oraya yeni yeni apartmanlar yapılmaya başlamıştı. Daha küçükken ve babamızın sağlığında biz Nazmiye ile oralarda dolaşır ve kuru dallar toplardık. Apartmanlar yapılınca artık böyle şeyler kalmamıştı. Ama yapı artıkları arasında direk uçları ve artık yapıda kullanılamayacak kadar ufalmış veya kırılmış kalas ve tahta parçaları bulunuyordu. Bunları atıldıkları yerden toplardım. Evimizin yanı bütün yaz boyunca bu tahta parçaları ve denizden getirdiğim yakacak şeylerle dolardı. Salih Reis bizim tarafa gelince bana takılırdı :

— Sen kışlık yakıtını kolaylamışsın be Kenan!

Mahallemizde evler seyrekti. Bunların iki, üç odalı olanları olduğu gibi bizimki gibi bir buçuk odalı olanları da vardı.

Bizimki iki buçuk odalıydı ama kapının üstündeki saçak ileriye doğru epeyce uzatılmıştı. Bunun altı insanı güneşten korurdu. Yandaki bahçemize bir dut ağacı dikilmişti. Babamın sağlığında bu ağaç pek dut vermezdi, daha fidan sayılırdı. Ama aradan işte dört yıl geçince bazen bizi doyurup da artacak, komşuların ağızlarını tatlılandıracak kadar dut olmaya başlamıştı.

Ağacın altına birşey ekmezdik ama daha gerilere domates, biber, bir iki kök salatalık gibi şeyler ekerdik.

Odalardan birinde yatıyorduk. Ötekinde oturuyorduk. Sonradan Nazmiye yemek yediğimiz masayı kendisine yazı masası yapmış ve dolabı kitapları için kullanmaya başlamıştı.

Bencil kızdı ama neme lâzım çalışıyordu. Yokluktan, kimsesizlikten usandığı zaman ağlar, sonra odaya çekilip çalışırdı. Bir iki gün sinirli dolaşıp bana da çatan ablam, sonra birden duruluyordu.

Tatil aylarında hemen hiç çalışmayan ve yedinci sınıfta okumaya hazırlanan ablam bana :

— Bakalım, diyordu. Dayımız ben ortaokulu bitirince ne yapacak? Kendi oğlu yirmi yaşına gelmiş, hâlâ liseyi bitirememiş. Ben Hayri Bey'den birşey ummuyorum Kenan. Belki de biraz daha büyüyüp işe yarar hale geldiğimi istiyorlar. Eve kapatıp hizmetçi olarak kullanacaklar.

— Biz kendi olanaklarımızla yaşamaya çalışmalıyız abla, diyordum. Kimseye güvenilmez.

— Ama bizim hangi olanağımız var? dedi Nazmiye.

İçimden kırıldım, sustum. Ablam :

— Hemen küsme, dedi. Biliyorum, birşeyden yoksun kalmasın diye bana yardım ediyorsun, yemekten, giyip çıkaracak şeylere, hatta cep harçlığına kadar. Ama sen de on üç yaşına yeni bastın. Sen daha uçurtma uçuracak, sokakta topaç çevirecek yaşta çocuksun. Benim sana güvenmem, sana yük olmam çok yanlış olur. Zaten güvensem de ne çıkar! Kim balıkçılıktan zengin olmuştur ki! Babamız anamıza iyi bakamadığı için perişan olmuş. İşte evimiz, yuvamız dedikleri yer burası. Artık o yarım yamalak eşya da kalmadı. Korkarım biz de bu karga yuvasında, yüzümüz gülmeden ölüp gideceğiz.

— Burada kaç tane balıkçı ailesi var. Hiç kimse senin gibi düşünmüyor. Kısmetimiz bu imiş, diye oturuyorlar, gülüp söyleyenler de yok değil.

— Adı yaşamaksa yaşıyorlar işte.

Bütün tatil ayları boyunca Nazmiye'nin yaptığı iş eski ve yırtık kazakları, hırkaları sökerek bana baştan geçme bir fanila örmek oldu. Kışın sırtımı ısıtacak bir palto almamız mümkün değildi.

Sonbahar ve kış balıkların yağlı olduğu mevsimlerdir. Balıkçılar da havanın sertliğine bakmadan balığa çıkarlar. Okullar açıldığı sırada ben de dümen tutmak, volide ağ salıvermek için bir kaç defa Salih Reis'le beraber balığa çıktım.

İki defa da toriğe gittik. Bana üç tane torik düştü. Hemen Halit Usta'ya götürdüm. Çok memnun oldu. Çok soğuk bir havada tutulan bu balıkları gayet güzel doğradı, bol su ile yıkadık, kevgire koyarak suyunu iyice akıttıktan sonra tenekelere bastık.

Halit Usta yaşlıydı ama koca balık tablalarını kaldırır, balıkhaneden iskeleye, oradan vapura kadar satın aldığı balıkları getirirdi. Bunun için :

— Biraz daha güçlensen Kenan, diyordu. Seninle ortak olur, bey gibi geçiniriz.

İnsanın büyümek, vaktinden önce gelişmek elinde değildi. Ben de büyümeyi istiyordum. Ama büyüsem de bu balıkçılıktan pek birşey kazanacağım yoktu sanıyordum.

Yavaş yavaş havalar kapandı. Soğuklar da başladı. Babamdan kalan sarı muşambayı giyiyordum. Bu muşamba ayaklarıma kadar sarkıyor ve kollarını üstüne kıvırıyordum. Herhalde bu kıyafetim çok gülüçtü. Çizmelere gelince, bunları hiç giyemiyordum. İçinde ayaklarım dönüyordu.

Bizim mahalle çokluk kar tutmazdı. Ama soğuğa gelince insan donacağını sanıyordu. Daha kışın başlangıcında Nazmiye :

— Donuyorum Kenan, demeye başladı.

Bir gece soğuktan titremeye başlayınca iki kardeş bir arada yattık. Ne varsa üzerimize örttük. Sabahleyin

kalkarak sobayı yaktım. Bu saç soba birkaç tahta parçası atınca çabucak kızıyordu. Ablam :

— Öf, Kenan, dedi. Balık balık kokmuşum.

Bütün kış çok fazla üşüdük. Hasta olmamak için çok çalıştık. Nazmiye gündüz sıcak okuldaydı. Hiç üşümüyordu. Ama ben yakacağımızı idare için soba yakmıyor, ya Salih Reis'e ya da Halit Usta'ya gidiyor, orada, kahvede oturuyordum.

Halit Usta halime acımış olacak ki bana köyden bir ayakkabı aldı. Ben çok utandım, ama elimden ne gelirdi! Adamcağız yine o kış hastalandı. Başka arkadaşları ona balık getiriyorlardı. Ben bütün gün orada kalarak balık satmaya başladım. Böylece ayakkabıyı ödemeye çalıştım. Yine de akşamları dükkânı kapatırken koltuğumun altına bir somun ekmekle bir küçük pakete sığacak yiyecek götürebiliyordum.

Allah razı olsun, Salih Reis balık tutuldukça torunu ile bizim eve de yolluyordu. Halit Usta iyileşince ayaklandı. Dükkâna iniyordu, ama yine de sarılı bürülü oturuyordu. Bir kış geçirdik ki acısını daha bir çok yıllar unutamayız. Nihayet soğuklar biraz kırıldı, ilkbahar balıklarına başladık. İnsanlara baharla beraber yeni bir güç ve ümit de geliyor.

Ben sık sık köye balık götürdüğüm gibi arkamızdaki düzlüğe yapılan sekiz on katlı apartmanlara da balık götürüyordum. Apartmanların önlerine gider gitmez bana balkonlardan sesleniyorlardı :

— Balıkçı, heeey, küçük...

Daha sonra benim adım Küçük Balıkçı olup çıktı. Apartmanlardan bir hizmetçi, bir kapıcı geliyor ve :

— Küçük Balıkçı nerede? diye beni arıyordu.

Onlar balığı benden almaya başladılar. Fakat onların içinde Nazmiye'nin gittiği okula giden kızlar varmış. Bir gün ablam :

— Kenan, dedi. Sen apartmanlara balık götürüyormuşsun. Bize yeni bir kız geldi. Küçük Balıkçı, de-

yip duruyor. Doğrusu çok canım sıkıldı. Başka balık satacak yer bulamadın mı?

Hemen :

— Kardeşin olduğumu bilmezler, dedim. Sen de hiç söz etmezsin.

— Nasıl olsa meydana çıkar.

— Ne yapayım, apartmanlarda çok müşterim var. Hem daha fazla para veriyorlar. Kız ne diye benden söz ediyor sanki.

— Bir balıkçı çocuk var, Küçük Balıkçı diyorlar, o en iyi balıkları bize getiriyor, siz de alsanıza, diyor.

— Olur, molur der geçersin.

— Buraya gelirken kimse görmesin diye ne yapacağımı bilemiyorum.

Ben ablamı giydirip kuşatacağım, yedirip içireceğim diye ne kadar uğraşırsam uğraşayım, o balıkçılık yaptığım için benim ablam olduğunu öğrenecekler diye çekiniyor, benim kardeşliğimden utanıyordu.

Nazmiye bana muhtaçtı. Zengin dayıları var, baksın, diye komşularımız artık bize pek fazla yardım etmiyorlardı. Yalnız Salih Reis arasıra bana sesleniyor, ne var ne yok, diyor, ben de «sağlığın reis» diyor, ihtiyaçlarımızdan, halimizden söz etmiyordum.

İşte böylece yeni bir yaza girdik. Nazmiye yediyi okuyup sekize geçti. On altı yaşına da gelmişti. Ben on üç yaşımdaydım, biraz boylanmıştım. Artık gücüm daha fazlaydı.

Daha evvelki yılları düşünüyordum. Hele babam öldükten sonra ben annemi hiç yalnız bırakmazdım. Ona çok düşkündüm. Ağlaması içime dokunurdu. O ağ tamir ederek geçinmeye çalışırken ona yardım ederdim. Okulda bile aklım hep evde olurdu.

Ne çare, insanlar acı çekmeye mahkum edilmiş gibi.

Salih Reis'in de o yaza çıkınca biraz sağlık duru-

mu bozulmuştu. Salaşa çıkarken bile sırtına gocuğunu alıyor, ayağına yün çoraplar giyiyor :

— Bir türlü havalar ısınamadı Kenan, diyordu.

Aslında havalar ısınmıştı. Biz bir gömlekle geziyorduk. Bu arada bana Cemal Bey'i anlattı :

— Sen bilmezsin Kenan, dedi. Daha baban da evlenmemişti. Bu Cemal bizim gibi bir balıkçıydı. Bayağı bizim gibi kürek çeker, lakırdı dinler, yumuşak başlı görünürdü. Sonra birden ortadan kayboldu. Meraka düştük, bu oğlanın başına bir kaza mı geldi, diyorduk. Bir gün şimdiki evinin bulunduğu yerdeki kulübesini yıktılar. Engel olmak istedik. Karşımıza bir mimar çıktı. Belediyeden izinliydi yapı. Cemal Bey yaptırıyormuş. Meğer oğlana piyangodan büyük ikramiye çıkmış.

Salih Reis :

— Eh, oğlum, diyordu. Para insanın huyunu değiştirir. Cemal'in de değiştirdi. Bizim yüzümüze bir daha bakmadı, bizimle birlikte çektiği sıkıntıyı veya bol balık tuttuğumuz zaman duyduğumuz sevinci unuttu. Bir başka yerde evini kurması daha iyi olurdu, ama o iki odalı kulübesinin yerine bu evi kurarken kafasına buradaki beş on balıkçı kulübesini kaldırmak, böylece kendisini tanıyan ve bilenleri dağıtmak istemişti.

Önce kendisine yakın olan babanın evini yıkmak, yerini kendi bahçesi yapmak istedi. Değerinden çok para verdi ama seninkiler buna yanaşmadılar. İlk ağızda böyle istediğine ulaşamayınca belediyeye, polise müracaat etti. Rastladığına çatıyordu. Hiç bir davasını kazanamadı. Sonunda gördüğün o duvarı yaptırdı. Oraya bir kapı açtı ama bu kapıdan evinin bahçesinin çöpünü mahalleye döküyordu. Bu yüzden de bir iki defa belediyeden ceza yedi. Para ile şımaran Cemal sonunda artık balık da yemez oldu.

Salih Reis anlattıklarını bitirirken :

— İnsan istediği kadar zengin olsun, ama nereden geldiğini unutmamalı, dedi. Fakirlik ayıp değildir. Hiç-

bir sanat da ayıp değildir. Belki gereklidir. Balıkçılar olmasa millet balık yiyemez. Çöpçü olmasa evlerimiz, bahçe ve sokaklarımız çöplüğe döner. İnsan fakirlikten zenginliğe doğru giderse alçak gönüllü, yumuşak başlı olur, ama içlerinde Cemal gibi şımaranlar da vardır.

İskeleyi nasıl yaptırdığını sordum. Salih Reis :

— Bak oğlum, dedi. Görüyorsun ki, evlerimiz hep eşit aralıklarla bir hizaya yapılmıştır. Bu evlerin arsaları denize kadar uzanır. Arada sınır yok ama, bunun böyle olduğu tapularımızda yazılıdır. Cemal kendi arsasının hizasında, denizde bir iskele yaptırdı, oraya da gezme için aldığı kotrayı bağlıyordu. Senelerce önce, bir gece fırtına çıktı, kotrayı kaldırıp kıyıya vurdu, param parça etti. Sonradan bu büyük motoru aldı. İşte kıyıdaki İdris'in taşı dedikleri kaya sizin parselinize düşer. Rahmetli baban oraya gitmek için paçalarını sıvar, poyraz havalarda orada olta ile balık tutardı. Kayanın ilerisi birden derinleşir. Şunu da anlatayım, belediye kıyıdaki parsellere ev yaptırmıyor. Belki ileride kendisi satın alıp rıhtım yaptıracak ve buralardan geniş bir kıyı yolu geçecek.

Salih Reis artık balığa çıkamıyordu ama onun iki tane teknesi vardı. Öteki balıkçılar bu tekneleri alıp balığa çıkar ve Salih Reis'e de büyükçe bir pay ayırırlardı.

Son zamanlarda Salih Reis'e düşen balıkları ben alıp köye götürüyor ve Halit Usta'nın dükkânına veriyordum. O da tartar, sayar, hemen parasını verir, ben de Salih Reis'e götürürdüm.

NAZMİYE ON YEDİ, ben de on dört yaşlarımıza gelmiştik. Ablam ortaokulu bitirmişti. Haziran ayının sonundaydık. Bana :

— Kenan, dedi, bana biraz para ver de dayıma gideyim.

Olup biten beş lira param vardı. Bununla o gün için ekmek ve tuz alacaktım. Çıkartıp beş lirayı verdim. Nazmiye bu parayı azımsadı.

— Ne yapayım, dedim. Başka para yok. İstersen bir iki gün sabret. Balık olursa on beş, yirmi lira verebilirim.

— Ölme eşeğim ölme.

Nazmiye parayı aldı, süslenip püslenip gitti. Ben İdris'in taşının üstüne çıktım, iki saat kadar bekledim. Ancak beş on tane izmarit tutabildim. Onları alarak Halit Efendi'nin dükkânına gittim. Balıklara baktı :

— Balığın kökü mü kazındı be oğlum, dedi. Seninkiler çıkmıyorlar mı?

— Bir iki defa çıktılar, dedim. Ağları boş döndü. Koyda lüfer varmış ama toplanıp da gitmiyorlar.

İçimi çekerek :

— Salih Reis sağ olsaydı böyle boş kalmazdık, dedim. Zavallı adam kendisini toparlayıp hastalığını yenemedi. Fatma abla da perişan kaldı. O babasının sağlığında ağ bile örmedi. Zaten acılı kadın. Kızı ile eli böğründe kaldı.

Halit Usta :

— Kız okuyor mu bari? dedi.

— Okuyor, dedim. Sabahları ben okula götürüyor, akşamları da alıp getiriyordum. Önümüzdeki yıl bakalım okula devam edebilecek mi?

— Senin ablan nasıl?

— Bu sabah çıkıp gitti. Dayımıza görünecek. Biliyorsun ya ortayı bitirince konuşacaktı.

— Şaka maka kız ortayı bitirdi ha! Bakıyorum da sağda solda oğlanlar, kızlar boyuna çakıyorlar.

— Nazmiye'nin kafası işler. Zaten bu işi bir kurtuluş aracı sayıyor. Okursa bir işi, parası, apartmanı, arabası olacakmış.

— Allah gönlüne göre versin. Sen balıkları Hilmi Efendi'ye götür, iki gündür bana sorup duruyor. Müş-

teri arıyormuş. Boğaz'da da tutulmuyormuş.

Balıkları alıp gittim. Balıklar deniz suyu dolu kovanın içinde hoplayıp duruyorlardı.

Hilmi Efendi baktı baktı :

— Ne kadar var? dedi.

— Bir buçuk kilo kadar.

— Yirmi lira yeter mi?

— Kırk lira Amca.

— Amma da yaptın ha!

— Halit Efendi kilosunu kırktan verecekti, sonra seni düşündü. Aslında bu altmış lira eder. Zaten az, almayacaksan götüreyim.

— Daha siftah etmedim. Sana bir yirmi lira vereyim, akşama veya yarın gel, üst tarafını al.

— Peki Hilmi Bey.

— Daha erken ama, istersen birşeyler ye.

— Halit Efendi'ye gideceğim. Sağ ol.

Yirmi lirayı alarak dükkâna döndüm. Halit Usta :

— Yirmi lira ile ne olur? dedi. Sen bir oturuşta bu kadar parayı yersin. Ablan ne olacak?

— Yalnız ablam değil, Fatma abla da var, Mine de var.

— Onlara da mı bakıyorsun?

— Salih Reis'in az ekmeğini yemedik. Eli ermez, gücü yetmez, kadıncağız ne yapsın? Sonra çocuk vardan yoktan anlar mı?

— Kayık birşey getirmiyor mu?

— İki kayık da kumsalda yatıyor, hem güneşin altına bırakıyorlar, kaç defa söyledimse dinletemedim. Hep birbirlerine atıyorlar. Güneşten bütün tahtalar açılacak. İşin yoksa kova kova su dök.

— Öğle yaklaşıyor, git bari. Ne alacaksın?

— En ucuzu patates. Bizde biraz yağ var. Biraz bulgur ve ekmek alırım.

— Haydi oğlum, Allah kısmetini verir.

Fatma ablaya Nazmiye'nin dayısına gittiğini söyle-

dim. Aldıklarımı verdim, bulgur pilavı pişirmesini, patates kızartmasını söyledim :

— Kardeşim, dedi. Yağ az, ancak bulgur pilavına yeter. Patatesi haşlayalım, yağ ziyan olmasın.

— Sen bilirsin abla, dedim.

Yemeği beraber yedik. Anladım ki evlerinde bir kediyi doyuracak kadar yiyecek yok. Balıkçıların hepsi gündelikle yapılarda çalışıyorlarmış. Tabii adamlar aç duracak değil ya.

O akşam Nazmiye gelmedi. Ertesi sabah erken saatte geldi. Epeyce telaşlı ve heyecanlıydı.

— Para, dedi, biraz para ver bana.

— Ne yapacaksın, dedim. Balık çıkmıyor. Yirmi lira var, kaç gün idare etmemiz lâzım.

— O kadarcık mı? Ver, ver, yanımda bulunsun.

— Nereye gidiyorsun?

— Dayımlar Bursa'ya gidiyorlarmış. Beni de götürecekler.

— İyi düşün abla, sen yetişkin bir kızsın.

— Haydi be, aptallık etme. Sen beni kendin gibi budala mı sandın.

— Ben hakikaten budalayım abla. Budala olmasam elimdekini, avucumdakini sana verip aç kalmazdım.

Nazmiye beni öptü ve :

— Canım, şaka ediyorum, dedi. Sen anana çekmişsin, yumuşak yüzlü ve fedakârsın. Beni lafa tutma.

Nazmiye ablam yirmi lirayı aldı, bir ekmek parası olsun bırakmak aklına gelmedi. O gece evde bulunan patateslerden iki tanesini külde pişirerek tuz ekip yedim. Sabahleyin taşın üstüne çıktım. Tuttuğum topu topu altı tane izmaritti. Dört tanesini Fatma ablaya verdim. Ertesi gün için bir sandalı denize sürmekte bana yardım etmesini söyledim.

Kadıncağız bana yardım etti. Gideceği sırada :

— Bir iki saat olsun bana kürek tutsan, dedim.

Fatma abla istemeyerek küreğe geçti.

Belki birşeyler çıkar. Hem oltaya bakmak, hem kürek tutmak güç oluyor. Akıntı alır götürür.

Fatma abla istemeyerek küreğe geçti. Biraz açıldık. Karşı kıyıda balıkçılar vardı. Herhalde boşuna çıkmamışlardı.

Çapariyi sallandırdım, bir iki oynattım, çapari ağırlaştı. Deneyerek sudan çektim. Kandil kandil balık çıkmaz mı? Mine de sevincinden ellerini çırpıyordu. Bir daha, bir daha çektim, sandalın dibi zıplayan balıklarla doldu. Fatma ablam ayaklarını kaldırıyor, hem huylanıyor, hem çocuk gibi seviniyordu.

Üç saat, dört saat geçti. Nasıl bırakalım, her atışta balık geliyordu. Parmaklarım kanadı, Fatma ablanın kürekten elleri su topladı, nihayet karaya çıktık. Kayığı da uğraşıp çektik.

Fatma ablaya beş altı kilo balık bıraktım. Kendim için de biraz ayırdıktan sonra iki defa da on beş kilo kadar balığı Halit Usta'ya, beş kilo da Hilmi Efendi'ye götürdüm.

O gün tam iki yüz elli lira cebime girdi. Bunun yüz lirasını Fatma ablaya verdim. Ertesi gün yine balığa çıktık. Bu sefer oltayı yoklayan parmağıma deriden bir parmaklık taktım. Evvelki gibi balık çıkmadı ama yine de iki günlük nafakamızı çıkardık.

Halit Usta beni dükkânının sırasındaki terziye götürdü. Bu adam eski elbiseler de satıyordu. Halit Usta bir asker paltosu aldı, onu küçültüp bana göre yapmasını söyledi. Adamcağızın eli boşmuş, Halit Usta'nın hatırı için bana iki yüz liraya paltoyu yapacaktı. Halit Usta :

— O bu paltoyu yirmi otuz liraya almıştır, dedi. Seksen lira da astar filan diyelim, yine de yüz lira kazancı var. Boş oturup camın arkasından caddeyi seyredeceğine, dikiversin, ne zarar eder!

Yüz lirayı verdim. Halit Usta ile beraber dükkâna geldik. Beni Hilmi Efendi'ye götürdü. Orada ucuz tara-

fından karnımızı doyurduk. Halit Usta dükkânın önünde otururken :

— Kenan, dedi. Ömrüm olsa da seninle beraber çalışsam, ama kendimi çok bitkin buluyorum. Kimim, kimsem yok. Akranlarım, arkadaşlarım sıralı, sırasız öldüler.

— Sen daha çok yaşarsın usta, dedim. Maşallah sağlamsın.

— İnsan ihtiyar meşe ağaçları gibi yıkılıverir, dedi. Ömür gösterişe, kalıba kıyafete bakmaz.

— Aklına böyle şeyleri getirme.

— Benim de niyetim yaşamak. Ama yine de insan hazırlığını yapmalı.

Kimsesizdi adamcağız. İçtenlikle kendisine selam veren yoktu. Etliye sütlüye karışmayan bir yaşlı arkadaşı delikanlılar ne yapsın! Sonra hepsi kazanç peşinde koşan cin gibi adamlardı. Üstelik Halit Efendi içki içmez, tavla bile oynamazdı.

Bir sabah balık götürdüğüm zaman köyde yazıhanesi olan yaşlı bir avukata götürdü beni.

— Muhtar Bey, dedi. Sen bu işlerden iyi anlayan bir adamsın. İşte sana sözünü ettiğim çocuğu getirdim. Benim dükkânla üstündeki odayı buna vereceğim. Tabii yaşadığım kadar bana bakması şartıyla. Ama daha yaşı küçük, sen kendisine veli olur musun?

Muhtar Bey :

— Okula gidiyor mu bu çocuk? dedi.

— Hayır, dedi Halit Usta. İlkokulu bitirdi. Evine bakmak zorunda kalınca okuyamadı. Ama ablasını okutmaya gayret ediyor. Balık tutuyor.

Muhtar Bey :

— İşte bu iyi, dedi. Ben uskumruyu lüfere tercih ederim. Bana da bağımsızlık yaşına gelinceye kadar eline geçtikçe şöyle mezelik uskumru getirirse bu işi yaparız.

Ben bu şakalara gülüp geçecektim, ama Muhtar

Bey işi hazırlamış, iki gün sonra bizi tapu dairesine götürdü. Ben Halit Usta'nın evlâtlığı oldum. Ona artık baba diyecektim. Onun ölümünden sonra dükkânı ve dükkânın üstü benim olacaktı.

Ben kimseden ev, dükkân istemiyordum. Ben balıkçılıktan da şikâyetçi değildim.

O günlerde beş altı tane uskumru geçti elime. Hemen Muhtar Bey'in yazıhanesine gittim. Balıkları benimle evine yolladı, tekrar yazıhanesine dönmemi istedi. Gittiğim zaman da :

— Kenan Efendi oğlum, dedi. Halit Efendi bana birşeyler söyledi ama pek anlayamadım. Senin annen kibar ve zengin bir ailedenmiş. Baban İdris onu sevmiş, kendisiyle evlenmezse intihar edeceğini söylemiş. Araya adamlar koymuşlar, annenin babası kızını atmış evinden. İşte böylece bu köye, balıkçı evine düşmüş. Ama bu işin üst tarafı ne oldu? O zengin ve varlıklı adamın parası, pulu kimin eline geçti?

— Ne bileyim efendim, dedim. Duyduğuma göre annemin babası annemin yüzünü görmek istememiş. Evden çıkış o çıkış. Öldüğü zaman dayım geldi, annemin cenazesini kaldırıp aile mezarlığına götürdü.

Avukat Muhtar Bey :

— Oğlum, dedi. Ortada kanunun kabul ettiği bir suç olmadan bir baba kızını reddedemez ve mirasından mahrum edemez. Ben nüfus memurluğunda senin nüfusunu incelerken dayının ve annenin babasının da nüfuslarını gördüm. Büyük baban Mansur Bey, evlâtlıktan reddetmek gibi bir işlemde bulunsaydı muhakkak nüfusa yazılırdı.

— Ben bunlardan birşey anlamıyorum efendim.

— Dinle beni. Büyük baban zengin ve kibar bir insanmış. Daha sen doğmadan önce ölmüş. Onun parası, pulu, belki gelir getiren yapıları vardı. Bunlar ne oldu? Dayınızın eline mi geçti?

— Bilmiyorum efendim.

— Halit Efendi'nin söylediğine göre anneniz yokluk içinde bin türlü sıkıntı çekerek ölmüş. Halit Efendi, baban İdris Efendi ile de arkadaşlık etmiş. Baban hep ağlarmış. «Saime hizmetçili uşaklı, servet sahibi bir aile ocağından çıkıp bir balıkçı kulübesinde yaşamaya başladı. Onu çok seviyorum ama bu fedakârlığı benim içime sinmiyor», dermiş. Demek büyükbabanız çok zengindi.

— Öyle olacak efendim.

— Nerede bu paralar?

— Ne bileyim efendim!

— Sen bu kadar iyi yürekli, bu kadar terbiyeli ve soylu bir çocuksun, ne diye sıkıntı içinde yaşayacaksın? Annenin hakkını arayıp almalısın.

— Annem sağlığında hakkını aramamış, ben de aramam.

— Bana kalırsa dayın bu paraların üstüne yattı. İnsan tok gözlü, iyi huylu olabilir, ama enayi yerine konamaz. Senin bir de yetişmiş ablan varmış. Hakkınızı aramanız lâzım.

— Annemin istemediği bir parayı ben istemem.

— Orası öyle değil oğlum. Annen gücenmişti, istemedi. Ama bak dayın gelip onun cenazesini alıp götürdü. Belki de bunu onun miras hissesinin üstüne yatmak için yaptı. Şimdi kardeşinin çocukları olduğunu inkâr edecek ve kimsesiz öldüğüne dair bir vefat ilamı çıkartacak. Ben bu işi inceleyeceğim Kenan. Belki hatırı sayılır bir servet ele geçiririz.

Ben eve gidince bu konuyu düşünmeye başladım. Bir iki gün sonra da Muhtar Bey :

— Sen ve ablan doğduğunuz zaman sizin doğumlarınız aile kütüğüne geçmemiş, dedi. Annenin nüfusu bu mahalleye, babanın nüfusunun yanına geçirilmiş. Bu yüzden şimdi annenizin çocuksuz öldüğünü iddia edeceklerdir. Bir çaresini bulup sizlerin miras hakkınızın üstüne yatacaklar. Anneniz öleli dört seneye yakın

bir zaman geçmiş. Büyük babanızdan annenize hiç mi birşey kalmamıştı! Büyükbabanız bir önemli memurmuş. Babanız memur olmadığına göre büyükbabanızdan ablanıza ve size maaş bağlanabilirdi. Buna yetim maaşı derler. Dayınız iyi bir insan olsaydı bunu yapardı. Hatta babanız öldüğü zaman annenize babasından maaş bağlanmasını sağlardı.

— Bu işleri ben bilmem. Siz daha iyi bilirsiniz.

— Ben bu işin arkasını bırakmayacağım oğlum. Burada kibarlık, tokgözlülük sökmez. Sen hakkını al, istersen fakir fukaraya ver. Ama annene yokluk çektiren dayında hakkınızı bırakma.

Bu miras meselesi benim balık tutmama engel olmazdı. Kimseye bundan söz etmiyordum ama iyilik yapmak, kimsesiz, bakımsız kalmış insanlara yardım etmek olanağına kavuşmak beni sevindirecekti.

ARADAN BİR HAFTA daha geçti. Ablamdan haber yok. Bayağı merak etmeye başladım. Bursa'ya gitse bile insan bir mektup olsun yazmaz mı? Bunu Halit Efendi'ye söylediğim zaman :

— Oğlum, dedi. Ablanın huyunu öğrendim senden. Bencil kız. Dünya ona vız geliyor. Yirmi lira da paranı almış, savuşmuş. Nereye gideceğini de söylemiş. Boşuna merak etme. Bakarsın orada da bir çıngar çıkartır, para istemeye gelir. Sen keyfine bak.

Ağustos ayı geldi. Herkes okul aramaya başladı. Derken bir gün öğle vakti Nazmiye çıkageldi. Güneşten yanmıştı. Arkasında başka bir elbise vardı. Beni görünce ne boynuma sarıldı, ne de selamlaştı :

— Hemen döneceğim, dedi. Okul için nüfus kâğıdımı almaya geldim. Aptal gibi unutmuşum, yalnız son karnemi almışım.

— Ne oldu, anlatsana? dedim.

— Oturayım bari, dedi. Aman şu hale bak. Bu ev-

de nasıl oturuyoruz bilmem ki! Çok şükür ben yakamı kurtarıyorum.

— Abla, senin ağzına bir parmak bal çalar, aldatırlar.

— Kimler? Pışşşşt! Bende aldanacak göz var mı? Ben on sekiz yaşıma geliyorum. Biliyorum okumakta geç kaldım ama üç sene daha nasıl olsa okurum. Nihayet yirmi yaşımda mezun olurum. Birşey var mı yiyecek?

— Ben balık ıskara yaptım. Daha öğle yemeği yemedim.

— İyi, iyi, benim balığı göreceğim geldi. Limon var mı?

— Yarım limon var. Fatma abladan beş altı tane armut almıştım. Senin de kısmetin varmış.

Karşılıklı masaya oturduk. Hem yiyor, hem konuşuyorduk :

— Beni göreceğin gelmedi mi?

— Geldi, ya senin?

— Ben düşünecek vakit bulamadım Kenan. Bak sana anlatayım. Nedense bana çok iltifat ediyorlar. Beni hizmetçi gibi kullanacaklarını sanıyordum. Ama hiç zorlamadılar. O suratsız Hayri Dayı bile bana kızım, evlâdım, filan diyor. Anlaşılan niyetleri beni oğullarına almak.

— Nenin nesi o oğlan?

— Erman mı? İşte şişko oğulları. Var mı yesin, var mı uyusun? Tembelin biri. Dokuzu iki senede okumuş. Bu sene de onda kalmış. Böyle giderse ben ondan önce mezun olurum.

— Ev büyük mü?

— Ev değil, apartman dairesi. Hem de ön tarafta bir daire. Kaloriferi, asansörü var. İsmet Yenge bana ne dedi biliyor musun? Eğer Erman'la anlaşıp evlenirseniz dairenin birini size dayar döşeriz, orada oturursunuz dedi. Düşünebiliyor musun? İstediklerimi Allah

verecek gibi. Ama ben o Erman denilen dayızadeden hiç hoşlanmıyorum. Yemek yemesi sinirime dokunuyor. Hem yiyor, hem homurdanıyor. Ama bak Sevil daha iyi. Biraz pasaklı ama annesi hiç soluk aldırmıyor. İş görüyor kız. O da bu sene liseye gidecek. Bana dert yanıyor. Tam ders çalışmaya otururmuş, kalk şunu getir, kalk bunu getir, Sevil bulaşığı yıka, Sevil muşambaları sil. Ama eşyaları fena değil. Hayri Dayı akşamları biraz içiyor. İçince de başına vuruyor içki, ona buna çatıyor. Bütün apartman onun. Para gırla. Alt tarafı bir hükümet memuru. Nereden bulmuş bu serveti? Bir yerde bir apartman daha varmış. Kiradan söz ediliyordu da öteki apartmanın beher dairesini dörder bin liradan veriyormuş. On iki daireymiş. Ben şöyle bir kulak misafiri oluyordum. Bir hesapladım. Yalnız o apartmandan ellerine geçen ayda kırk sekiz bin lira. İsmet Hanım beşer bine verelim, diyordu. Oturdukları apartmanın daireleri de beşer bin lira. Beş kere dokuz, kırk beş. Bu ne kadar para! İnsanın aklı durur. Demek ellerine ayda yüz bin lira geçiyor. Herif milyoner, senin anlayacağın.

— Şimdi hemen gidecek misin?

— Burada, bu kümeste mi kalayım Kenan? Doğru dürüst karnımız doymuyor. Ne üstte var, ne başta.

— Peki orada, her şey bol mu?

— Hayri Dayı beni çok seviyor. Hepsi, hepsi seviyorlar a. Ama beni teklifli bir misafir gibi ağırlıyorlar. Bak şu ayakkabılara, Sevil daha böyle ayakkabı giymemiş. Ama ahlâkı güzel kızın. Gözü tok. Senin anlayacağın o da senin gibi aptalın biri. Bir lokma bir hırka.

— Peki sana ikramlarının, yüzüne gülmelerinin sebebi ne?

— Ne bileyim ben, işte olanı anlatıyorum. Herhalde oğullarına almak istiyorlar. Onlara kalsa hemen ev-

lendirirler. Ama ben dayattım, ille liseyi okuyacağım diye. Şimdi Sevil'le beraber liseye gideceğiz.

Yemek biter bitmez Nazmiye iki armudu eline aldı :

— Yıkanmış mı? dedi.

— Elbette, dedim.

Armudun birini yerken :

— Paran var mı? dedi.

— Beş, on lira var, dedim.

Vermeye kalktım. Nazmiye :

— İstemez, dedi. Hayri Dayım gelirken elli kâğıt verdi bana.

— Şey, dedim. Benden hiç söz etmedi mi Dayın?

— Hayır, dedi Nazmiye. Bir gün seni özlediğimi söyledim de Hayri Dayı : «Bırak şu balıkçıyı», dedi. «Babasına çekmiş. Onun iki yakası bir araya gelmez. Ne hali varsa görsün.»

Nazmiye ikinci armudu yiye yiye gitti. Arkasından bakıp kaldım. Nazmiye gittikçe benden uzaklaşıyordu. Yalnız kendisini düşünen bir kızdı. Tırnaklarını boyamıştı. Dudakları da biraz boyalıydı.

Halit Usta'ya gittiğim zaman :

— Baba, dedim. Ben bu kızın gidişinden korkuyorum. Başına bir kaza gelecek. Yüzüne gülüyorlarmış.

Halit Usta :

— Oğlum, dedi. Sen Muhtar Bey'e de anlat bunları. Yüze gülmelerinin bir sebebi muhakkak miras meselesidir.

Halit Usta'nın isteği üzerine Muhtar Bey'e gittim. Nazmiye'nin gelişini ve anlattıklarını söyledim. Muhtar Bey :

— Demek biri on, biri on iki daireli apartman ha! Dedi. Bir memur bu apartmanlara nasıl sahip olabilir? Bütün hayatları boyunca çalışan memurlar ikramiyelerini de katsalar başlarını sokacak bir ev sahibi olamıyor, kira evlerinde sürünüyorlar. İki apartman, altında

otomobil, yüz bin liradan fazla aylık gelir? Bu adama piyango mu vurdu, yoksa mirasa mı kondu? Ben bu işi anlayacağım Kenan. Şimdi şöyle düşünüyorum. Seni cahil bir balıkçı sayıp hesaba katmıyor bu adam. Kızı da oğlu ile evlendirecek. Biraz iyi muamele edecek, ortada miras isteyen kimse kalmayacak. Ama yetim hakkı denen birşey var oğlum. Bunu kul aramazsa Allah arar.

İyilik yapmak, düşkün insanların elinden tutmak, açları doyasıya doyurmak, bağrı yanmış bir insana bir bardak tatlı su vermek ve bu arada on yaşını bitiren, dördüncü sınıfa elinden tutarak götürdüğüm, ve okul tatil olduğu akşamlar beni kapının yanında bekleyen ve gelişimi görünce sevinen Mine'ye bütün istediklerini alma, çok, çok mutlu edici bir şeydi.

Muhtar Bey'e hakkımızı aramasını bildirerek ayrıldım. Bunu Halit Usta'ya da anlattım.

— Ha, şöyle, dedi. Biraz kımılda bakalım.

Sabahları erkenden kalkıyordum. İlk düşündüğüm balıktı. Uzaktan denizi ve karşı kıyıları inceliyordum. Balık olduğu zaman muhakkak karşıda olsun bir iki balık kayığı görülür ve denizin yüzünün kırışmasından yunusların geçtiği, balık sürülerini önlerine katarak götürdükleri görülürdü.

Çoğu zaman balık olduğunu belirten bir ize rastlamıyordum. O zaman iş oltaya kalıyordu. Takımları alarak gideceğim sırada kendime bir çay yapıyor, ya da çayı alarak bizim eve pek yakında olan Salih Reis'in salaşının altına gidiyordum.

— Fatma abla, çay yapar mısın?

Çayı, şekeri, bu arada ekmeği de veriyordum. Biliyordum ki, onların kahvaltıları bile yoktur. Evlerinde erkek yok ki, gündeliğe gitsin de hiç olmazsa yiyecek birşeyler getirsin.

Bazen birer çay içtikten sonra Mine'ye soruyordum :

— Aşağıya gelir misin? Belki balık vardır. Bana yardım edersin.

Mine bütün sefalete rağmen büyüyor ve gelişiyordu. On yaşını geçmişti. Bayağı güzel ve göze çarpan bir kızdı. Bana karşı da büyük sevgisi vardı.

Kıyıya doğru inerken soruyordum :

— Niye ayakkabılarını giymedin?

— Ayakkabının içine kum doluyor. Hem çıkarması güç oluyor.

Biliyordum ki, annesi eskimesin diye giydirmiyordu. Ne dedesi vardı, ne de babası, kim alacak kızcağıza?

Ben İdris'in taşına doğru paçalarımı sıvayıp giderken o kıyıda oturuyor, benim balık tutmamı bekliyordu. Her balığın çıktığını görmekten sevinç duyuyor ve yavaşça haykırıyordu. Ben oltayı balıkla beraber ona doğru savuruyordum. Kız balığı tutuyor, iğneyi ağzından çıkartıyor ve içi deniz suyu dolu olan tasın içine atıyordu.

Bazen saatlerce beklemek gerekiyordu. Ancak yiyecek kadar balık tuttuğumuz gibi, tasın bir iki defa dolduğu da oluyordu. Balık tutarken gevezelik edince insan vaktin nasıl geçtiğini bilemiyordu.

Biz balığa çıktığımız zaman Fatma abla yukarıdan, salaşın altından bizi seyrederdi. Ne de olsa kız çocuktu, herkese emniyet edilemezdi. Hele Mine bana karşı açıktan açığa bir sevgi beslerken bizi yalnız bırakmak doğru olmazdı. Ama ne yalan söyleyeyim, ben Mine'nin arkadaşlığından çok hoşlanıyor, ona ara sıra elime geçen bir yemişi veya bana verilmiş olan bir lokumu ona götürüyordum. Bunu annesi de farkediyor ve :

— Bana yok mu Kenan? diyordu.

— Yarı yarıya yersiniz Fatma abla.

Halit Usta'ya gittiğim zaman yanında tavla oynayanlara her parti bitişte kahveci bir tabağın içinde iki

lokum getiriyordu. Oyun uzun sürünce lokumu yemez ve bana verirlerdi.

— Ye bakalım delikanlı, derlerdi.

Lokumu bir kâğıt parçasına sarar, cebime atardım. Halit Usta da bunu seziyor ve yalnız olduğumuz zaman :

— Sen kendi karnını doyurmaktan yoksunsun be oğlum, bir de başına çocuklu kadını dert ediyorsun, diyordu.

— Ne yapayım, erkekleri yok?

— Sen erkek misin yani?

— Eh, yoklukta erkek sayılırım. Hiç yoktan iyi.

— Kız da hoşuna gidiyor galiba.

— Kız hoşuma gidiyor diye yardım etmiyorum. Salih Reis'ten çok yardım gördük. Aç kaldığımızı halimizden anlardı. Sonra ablamı o yazdırdı okula.

— Sen de ne zamandan beri Fatma ile kızına yardım ediyorsun.

— Ne yapayım, içim götürmüyor. Ben karnımı doyurayım, yanımdaki iki insan aç kalsın, doğru olur mu?

— Olmaz amca, sen benimle Hilmi Efendi'nin lokantasında yemek yerken bazen lokmalar ağzında büyüyor. Bir pilava, bir tatlıya elini uzatırken aklına gelenler oluyor, inkâr etme!

— İnkâr etmiyorum amca!

— Hani baba diyecektin?

— Daha çok amca demeye alışmışım, darılma.

— Darıldığım yok. Aklıma Sıçan Süleyman geliyor.

— Kim o?

— Hani bir sümüklü böcek masalı vardır, çocuklara anlatırlar. Sümüklü böcekle sıçanın biri evlenmiş. Sıçan bir yerde bir düğün olduğunu haber alarak gitmiş. Sümüklü böcek de yol üstünde onu beklerken çukura düşmüş. Hatırladın mı bu masalı?

— Hayır.

— Dinle öyleyse. O sırada düğüne giden bir takım atlılar da yoldan geçiyormuş. Sümüklü böcek bağırmaya başlamış: «Şakır şakır atlılar - Şakırdan Bağdatlılar Beyoğlubeyin konağına varırsanız - Sıçan Süleyman'ı görürseniz - Sarı yaşmaklı sarı kadın - Boynu incili mercan kadın - Çukura düştü çıkamaz - Pır pır eder uçamaz, deyiniz» demiş. Atlılar Beyoğlubeyin konağına varınca sümüklü böceğin dediklerini bağırarak söylemişler. Sıçan Süleyman mutfaktaymış. Hemen bir kulağına pilav, bir kulağına zerde doldurmuş, çıkmış yola.

— Benim lokumu Mine'ye götürmemi Sıçan Süleyman'ın kulaklarındaki zerde ile pilava benzettin değil mi?

— Evet, onun için anlattım bu masalı.

— Sonra ne olmuş?

— Ne olacak. Sıçan Süleyman çukurun başına varmış. Elini uzatmış. Ama sümüklü böcek darılmış. Sıçan söylemiş, o söylemiş: «Ver elini çekerek - Ben sana küserek - Ver elini çekerek,» sümüklü böcek yine elini vermeyince Sıçan Süleyman çukura atlayıp cak cak sümüklü böceği ezmiş, sonra da getirdiği yiyecekleri kendisi yemiş.

Ben susunca Halit Efendi :

— Bakıyorum hoşuna gitmedi, dedi.

— Gitmedi, dedim.

— Sen Mine'yi çiğnemezsin, olur biter. Kızla aran iyi mi?

— O benim kardeşim sayılır.

— Sen onu benim gecelik külâhıma anlat.

Halit Efendi'nin bu konuşmasından sonra ben kendi kendimi yokladım. Adamcağıza biraz hak verdim. Mine benim kardeşim değildi ve kardeşim olduğunu da istemezdim. Kızcağız da bana «Kenan ağabey» diyordu ama bunu söylerken kızarıyor ve benimle gözgöze gelmekten her zaman kaçınıyordu. Sanki kendi

gözlerindeki gülümsemeyi ben görecektim ve gözgöze kalırsak birbirimize bağlanacaktık.

Fatma abla, Mine bizim eve gelse, içeriye girmemesini tenbih etmiş olacak ki kız eve girmiyor, annesi de kapıda bekliyordu. Biz aşağıda balıkta bulunurken Fatma abla yine salaştan bakıp bizi gözden kaçırmıyordu.

Salaşta yanyana oturup denizi, geçen büyük bir gemiyi veya fırtınalı havalarda, kıyıya vurarak kumların üzerine yayılan, uzanan dalgaları seyrediyorduk. Böyle, konuşmadan otururken arkamdaki pencereden Fatma ablanın bizi seyrettiğini ve dinlediğini hissediyordum.

Bazen mehtaplı gecelerde, hava sakinse, onların salaşlarına doğru gidiyordum. Fatma abla :

— Daha yatmadın mı Kenan? diyordu.

— Hava çok güzel, ay ortalığı gündüz gibi aydınlatıyor. Hem siz de yatmamışsınız.

Fatma ablanın kızını korumakta hakkı vardı. Ama bu korumayı pek belli ediyordu. Ben neden korktuğunu biliyordum. Kendi kendime yalan yanlış birşeyler düşünüyordum. Ama Mine benden daha olgun ve duyguluydu.

NE DE OLSA biz çocuk sayılırdık. Fakat Fatma abla böyle düşünmüyormuş. Bir gün tuttuğum balıkları evin içine taşımak için Mine bana yardım ediyordu. Mutfak gibi kullandığımız aralıkta büyükçe bir gerdel vardı. Bunun içine deniz suyu getiriyordum, balıklar bir zaman daha canlı kalıyorlardı.

Bu gerdele koyduğumuz balıklar çırpınıyor, bir kısmı gerdelden dışarıya düşüyordu. Her balığın çıkışında Mine küçük bir çığlık kopartıyordu. Biz bunu bir aralık eğlence yapmıştık. Gülüyor, eğleniyorduk.

Fatma abla birden arkamızda belirdi ve kızını çömeldiği yerden hırsla kaldırarak dışarıya doğru iterken :

— Ben sana bu eve girmeyeceksin demedim mi? diye haykırdı.

Hırsından yüzü kıpkırmızıydı. Mine ağlayarak giderken annesi bana da dönüp :

— Mine senin eğlencen değil Kenan, dedi. Aklını başına al.

O da çıkıp gitti. Ben şaşırmıştım. Ne ben Mine'yi eğlence sayıyordum, ne de kızcağızın bir suçu vardı. Ama işte olan olmuştu. Onlar kapılarını kapatıp içeriye çekilmişlerdi. Balık sepetini koluma takıp köye doğru giderken Fatma ablanın evinden Mine'nin çığlık çığlığa ağladığını duydum.

Mine iki gün ortada görünmedi. Acaba Fatma abla böyle sert davranmakla kızcağızla benim aramdaki bağlantıyı koparabildi mi?

Daha sonra Mine'yi uzaktan görmeye başladım. Bana eskisi gibi seslenmiyordu. Ben de onlardan mümkün olduğu kadar uzak duruyordum. Ama canım çok sıkılıyordu. Emindim ki doğru dürüst birşey yedikleri yoktu. Ben çoğu zaman aldığım bir yiyeceği onlarla paylaşıyor ve balık tutarsam onlara veriyordum.

Bana Fatma abla: «Aklını başına al» demişti. Ama ne suç işlediğimi bilmiyordum. Aradan tekrar günler geçti. Eylül ayı geldi. Balıkçılar yapıda çalışıyorlardı. Herhalde Fatma abla bu balıkçı evlerinden yararlanıyor, erkeklerin işde oldukları gündüzleri sıra ile birine gidiyordu.

Ama bir eve kaç defa yemeğe gidilirdi ki. Nihayet bir akşam kendime yemek hazırlarken Mine'nin sesini duydum. Beni «Kenan ağabey» diye çağırıyordu. Dışarıya çıktım. Kız çok mahçuptu, aynı zamanda kızaran yüzünün çok zayıflamış olduğunu da gördüm.

— Kenan ağabey, dedi kız. Bu akşam hiç yiyeceğimiz yok. Annem sen de birşeyler varsa istiyor.

— Peki, dedim.

Balık sepetine yarım ekmek, bir tabak kızarmış

balık, bir de ufarak karpuz koydum. Kızın koluna taktım sepeti. Mine :

— Sana muhtaç olduğumuzu bildiği halde ne diye senin kalbini kırıyor, diye söylendi.

Yüzüne birer ikişer damla yaş indi. Annesi ileride, akşam karanlığında, salaşta, ayakta durarak kızını bekliyordu. Mine annesinin yanına gitti, oradan içeriye girdiler.

Ertesi sabah bana sepeti Fatma abla getirmişti. Onun da yüzü solgun ve erimiş görünüyordu. Sepeti bırakarak :

— Kenan, dedi. Sana haksız yere söz söyledim. Benim kusuruma bakma. Siz beraber büyümüş iki kardeşsiniz. Benim sana güvenim var. Ama şu balıkçı karılarını görüyor musun? Kocaları çalışıyor, keyifleri yolunda, karınları tok. Onlara eğlence lâzım. Seni dillerine dolamışlar. Kimseye balık vermiyor, bize veriyormuşsun. Mine ile çok samimi olmuşsun. Bu kadar teklifsizlik iyi değilmiş, filan..

— Fatma abla, dedim. Kocaları çalışan bu kadınların yiyecek düşündükleri yok. Onlara ne diye yardım edecekmişim? Benim tuttuğum balıktan ne olacak! Hem onların hiçbiri Salih Reis gibi bana yardım etmedi. Herşey karşılıklı olur. Bak sandallar kumlukta duruyor. Belki de güneşten tahtaları açılmıştır.

Fatma abla telaşla :

— Sahi, dedi. Ben bunu düşünmedim. Zaten kala kala babamın iki balık kayığı kaldı. Sudan çektiğimiz zaman onları gölgeye alırdık, belki de iki kayık da işe yaramaz artık.

— Ben yarın tekrar ineceğim aşağıya. Yine birkaç kova su atarım.

Hakikaten ertesi gün erken bir saatte kıyıya indim. Kayıkları yokladım. Fatma abla da arkamdan gelmişti, yanında Mine'de vardı.

İki kayığı da kızaklarının üstünde kaydırarak de-

Fatma abla da arkamdan gelmişti, yanında Mine de vardı.

nize sürdük. Bir tanesi hafif su yapıyordu. Öteki sağlamdı. Tahtalar şişşsin diye ikisini de denizde bıraktık. Ben taşın üstüne çıkarak olta ile balık tutmaya çalışırken Fatma abla :

— Kenan, dedi. Kardeşin kalsın burada, belki sana lâzım olur.

Kızı bırakarak çekilip gitti. Taş, kıyıya çok yakındı. Mine attığım bir balığı tutup kovanın içine koydu. Ben :

— Senin şansın var, dedim. Bak kısmetine balık çıkıyor.

Kızcağız :

— Şansım olsa babam sağ olurdu, dedi. Annem bu kimsesizlik, yokluk içinde ne yapacağını bilemiyor. Senin de kalbini kırdı.

— Aldırma, dedim. Ben senin için üzüldüm. Ortada bir suç olsa canım yanmaz. Beraber gülüşmüştük, bundan ne çıkar?

— Komşular dedikodu yapıyormuş.

— Dedikodulu ne var ki! Ne ben gelinlik kızım, ne sen delikanlısın.

Bir balık daha attım. Sonra :

— Mine, dedim. Ben seni çok seviyorum.

— Elbette, dedi. Kardeşinim.

— Kardeş gibi değil Mine, dedim. Ben ablamı da severim ama onun yüzünü görünce içimde bir ısınma duymam.

— Bak Kenan ağabey, annem bu sözlerini duyarsa bir daha seninle karşılaşamam.

— Bu sözleri annen duymayacak. Ben sana söylüyorum. Sana karşı içimde büyük bir sevgi var. Nasıl bir sevgi olursa olsun. Seni görmek, hep sesini duymak, senin yakınında olmak istiyorum.

— Sus Kenan ağabey.

— Neye susturuyorsun beni. Ben çok yalnızım. Bak ablam başını alıp gitti. Beni hiç düşünmüyor. Es-

kiden beri o hep böyledir. İnsan bu yalnızlık içinde yakın bir insana muhtaç oluyor. Seninle balığa çıkıyorduk, bana kürek tutuyordun. Bu hayat bana hiç de ağır gelmiyordu. Çünkü sen vardın. Yalnız balığa çıkmak istemiyorum. Sonra size de gelirdim. İyi kötü, salaşın altında bir yemek yer, şundan bundan konuşurduk. Annenin o zaman aklı neredeydi? Ne fenalık görmüştü benden.

— Kenan ağabey, annem de pişman oldu ama, düşün bir kere, onun benden başka kimsesi yok. Yaşımız ne kadar küçük olursa olsun, ikimizin bir yerde yalnız kalması biraz sakıncalı olmaz mı?

— Bilmem!

— Bana öyle geliyor ki olur. Bazen salaşta, ay ışığına karşı oturup denizi, karşı kıyıları seyrediyoruz. Ama hiç konuşmuyoruz. Bu sessizlik içinde aramızda göze görünmez bir bağlantı olmuyor mu?

Mine cevap vermedi. Ben de daha ileriye gitmedim. Söylediklerimi sindirmek ister gibi susup balık tutmaya devam ettim. İki saat içinde yirmi kadar balık yakaladım. Eğer voli çevrilse epeyce balık yakalanırdı ama en az iki kürekçi ile bir dümenci, bir de ağ atacak balıkçı lâzımdı.

Evde balıkların on tanesini Fatma Abla'ya yolladım. Kalanını ben alıp Halit Efendi'ye götürdüm. Yarım kilo gelen balığı yirmi liraya sattık.

O akşam onlara bir ekmek bıraktım ve :

— Yarın belki uskumru bulunur, dedim. Ben kayığın biri ile biraz açılmak istiyorum. Bana kürek tutar mısın Fatma Abla?

Fatma Abla :

— Ben artık bu işi eskisi gibi beceremiyorum, dedi. Mine gelsin. Ama pek açılmayınız.

Kadıncağız haksızlık ettiğini mi anlamıştı, yoksa açlık ve yoksulluk mu onu iyi geçinmeye zorlamıştı, bi-

lemem. Ama biz iki komşu genç, bu barıştan memnunduk.

Kıyıdaki kayığı sürerek yüzdürdük ve sakin denizin üzerinde biraz açıldık. Kızcağız sandalı olduğu yerde tutmaya çalışıyor, ben de olta sallıyordum.

Ara sıra birbirimize bakıp gözgöze geldikçe ikimiz de kızarıyor ve hemen gözlerimizi kaçırıyorduk. Yukarıda Salih Reis'in evinin önündeki salaşta mavi entarisiyle Fatma Abla tahta sıraya oturmuş bizi gözden kaçırmıyordu. Ne konuştuğumuzu duymazdı, ama o daha çok açılmamızdan ve başımıza bir kaza gelmesinden korkuyordu. Öyle ya elinde inci gibi bir kızcağızı vardı. Dünyada bütün varlığı o idi. Ne çare ki bu kızcağızı doyuramıyor, istediği gibi giydiremiyordu.

Ara sıra bakışır, tek tük sözcüklerle konuşurken vaktin nasıl geçtiğini anlamamışız. Bir aralık Mine :

— Annem sesleniyor, dedi.

Yukarıya baktım, Fatma Abla elini sallıyor ve sesi belli belirsiz duyuluyordu:

— Çocuklar, geliniz artık.

Sandala baktım belki sekiz, on kilo balık var. Bunları teker teker tutmuştum da vaktin nasıl geçtiğini anlamamıştım.

— Mine, dedim. Seni öyle göreceğim geldi, sesine öyle hasret kaldım ki öğle olduğunu anlamadım bile.

Mine gülümsedi :

— Balık tutuluyor diye ben de ses çıkartmadım, dedi.

Balıkları iki defa kovalara koyarak, deniz suyu da alarak yukarıya çıkarttık. Sonra tekrar indik. Mümkün olduğu kadar kayığı kumsala çektik.

Vakit geçmişti. Fatma Abla :

— Bakıyorum, pek daldınız, dedi.

Mine karşılık verdi :

— Anne, her zaman balık çıkmıyor ki! Kolay tutulurken nasıl bırakalım?

Fatma Abla :

— Ah o balıklar ah, dedi.

Sonra :

— Buğulama yapalım mı? dedi. Ekmeğimiz de yok.

— Ben gidip alayım, dedim. Halit Efendi'nin de işine yarar, müşteri doludur şimdi. Çabuk gelirim.

Sepete balık doldurup üstünü de ıslak bezle örttüm. Halit Efendi balıklara bakıp :

— Fena değil, dedi. Kapanın elinde kalır. Senin balıkçıların hepsi amele oldu. Köyde balık yok. Kaç kilo kadar var? On kilo mu? Aşağı yukarı öyle. Otuzdan versek üç yüz yapar. Ben Hilmi ile konuşurum.

— Ben bekleyemeyeceğim babacığım, dedim. Biraz alakoymuştum, Fatma Abla buğulama yapıyor. Ekmekle limon alacağım.

— Barıştınız demek?

— Öyle oldu.

— Al, sana yüz lira vereyim. İşini gör sonra hesaplaşırız.

Parayı alınca adamcağızın elini de öptüm. Ekmek, limon, bir kilo fasulye, bir de orta boy kavun aldım. Elimde ancak biraz bozuk para kaldı.

Yemeği salaşın altında iştahla yedik. Daha iki kilo kadar balık vardı. Bir kilosunu Fatma Abla alakoyduktan sonra :

— Kalanını da sat, dedi. İki limonla bir kilo zeytinyağı al, akşam için güzel bir piyaz yaparız.

Sonra içini çekti :

— Elimize geçeni boğazımıza veriyoruz. Bu kız nasıl okula gidecek? Şurada üç dört gün kaldı. Bütün vaz okul önlüğünü elbise diye giydi.

Tekrar Halit Efendi'ye gittim. Tablada bir tek balık kalmamıştı. Ceketi sırtında, arkalıksız iskemlede oturuyordu :

— Kenan, dedi. Baktım alıcı çok, kırktan verdim.

Senin parandan bir de güzel yemek yedim. Al şu iki yüz elliyi, tamam mı?

— Ömrüne bereket baba, dedim.

— Ha, dedi. Bilirsin ki balık geçerken ihmal etmemeli, tekrar tutmaya çalış. Arkası kesiliverir. Kürekçin var mı?

— Var Halit Baba. Mine.

— Deme be! Haydi hayırlısı.

Aldıklarımı Fatma Abla'ya verdim :

— Tekrar balığa inmek istiyorum, dedim. Balık geçerken biraz daha tutalım. Şu yüz elliyi de al abla, Mine'ye birşeyler alırsın.

Fatma Abla beni kucakladı, gözleri yaş içindeydi :

— Sen olmasan halimiz ne olacak Kenan, dedi.

Balık akını sürüp gidiyordu. Mine ağır ağır kürek tutarken ben olta sallıyordum. Her atışta muhakkak bir iki balık çıkıyor, bazen çapari dolu geliyor, sandalın ortasındaki kova çabucak doluyor, derken sandala su döküp balıkları oraya bırakıyorduk.

— Mine, ayakların ıslanmasın, diyordum.

Kızcağız :

— Ben hem balıkçı kızı, hem de balıkçı torunuyum, diyordu. Yalın ayak gezmeye alıştım.

Çapariden kandil kandil balık çıktıkça seviniyorduk. Bir aralık biraz daha açıldık. Çapariye uskumru gelmez mi! Hem de iri iri balıklar.

Akşam karanlığında ağır sepetle Halit Efendi'ye gittim. Balıkları görünce çok sevindi. Lakerda yaptığı yerde büyükçe bir buzdolabı vardı. Balıklar kokmasın diye oraya koyardı. Uskumruları da koydu. Öteki balıkları tablaya boşalttı :

— Oynar oynar, ikindi namazını denizde kıldı bunlar, derya kuzuları...

Diye bağırıyordu.

Bir kordonla balık tablasının üzerine sallandırılan ampulün ışığı altında balıklar kımıldanıyor, kuyruk

çarpıyorlardı. Bir saat geçmeden on kilo balık daha satıldı. Tabla boşaldı. Halit Efendi :

— Buna vurgun derler, dedi. Sen de pek eli açık davranma Kenan. Önümüz kış. Gel beraber oturalım desem gelmezsin. Orada tek başına donacaksın. Biraz da kendini düşün.

Uskumrulardan on tanesini ertesi gün Muhtar Bey'e götürecektim. Eve döndüm, hem uskumru kızartmışlar, hem de fasulye piyazı yapmışlar. Doyasıya bir yemek yedik. Birer salkım da üzüm, işimiz tamam oldu. Ben :

— Mine, bugün çok yoruldu, dedim. Hani ben de öyle.

Fatma abla :

— Mine yoruldu ama yorgunluğuna değdi, dedi. Sen de bütün gün onun için çalıştın.

MUHTAR BEY uskumrulara çok sevindi. Benimle evine yolladı. Tekrar yazıhanesine döndüm.

— Kenan, oğlum, dedi. Ablan geldiği zaman ona söyle. Ya da sen kendisini ara, bul. Mademki onların yanında, apartmanların tapu kayıtlarını öğrensin. Ama bunu farkederlerse çok müşkülat çıkartırlar. Tapu senedi olmazsa vergi makbuzları da işimize yarar. Bunlardan vergi hesap numarasını alsın. Makbuzlara gerek yok. Anladın mı? Ben apartmanların kayıtlarını öğrendikten sonra tapuya gider, esas kayıtlarını çıkartırım.

Muhtar Bey tam vaktinde söylemiş. İki gün sonra Nazmiye ablam geldi. Arkasında başka bir kıyafet, başka ayakkabılar, bileğinde de bir altın bilezik. Sanki evden iğreniyor, bir yere oturmak istemiyordu.

— Ortaokul belgesini almak için geldim, dedi. İlle velin gelsin, ona vereceğiz diyorlar. Dayımla beraber liseye gittik. Velimin geçen yıl öldüğünü söyledim ma-

halleden ilmühaber getir, demezler mi?

— Abla orası kolay, dedim. Ben belgeyi çıkarttırırım. Ama beni dinle. Sana çok önemli birşey söyleyeceğim.

— Senin önemli dediğin saçma sapan şeylerdir, dedi Nazmiye.

— Çok oluyorsun artık, dedim. Asıl Allah'ın aptalı sensin. Haydi git, çıkart istediğini.

— Sen beni kıskanıyorsun, dedi Nazmiye. Giyinip kuşanmam, yemem, içmem gözüne batıyor.

— Sen kedi gibi nankörsün, dedim. Şu yatağa bak. Soğuktan uyuyamadığın geceler beni çağırmaz mıydın? İki kardeş birbirimize sarılmaz mıydık? Kendi ekmek paramı sana vermez miydim? Sen nasıl ablasın?

Nazmiye kızardı, bir düşündü :

— Ben senden muhtardan belge almanı istedim, dedi. Bana güçlük çıkartıyorsun.

— Orasını anladık, dedim. Sen aklına birşey takmışsın, başka hiçbir şey dinlemek istemiyorsun. Benim sana söyleyeceğim şey senin okula yazılmandan çok daha önemli. Anladın mı?

— Neymiş önemli olan?

— Aklını başına topla, beni güzel güzel dinle.

— Söyle bakalım.

— Annemizin babası, bizim dedemiz Mansur Bey çok zengin bir adamdı. Annemiz onun hizmetçili, uşaklı evinden çıktı, babamızla evlendi? Tamam mı?

— Tamam, ne olmuş?

— Sen söyle bakalım, Mansur Bey'in serveti ne olmuş?

— Ne bileyim ben?

— Dinle beni. O tarihte Hayri Bey küçük bir memurmuş. Babasının koltuğunun altında yaşarmış. Bu da tamam mı?

— Tamam dedik a!

— Babası ölünce Hayri Bey anneme haber verme-

di. Çünkü Mansur Bey'den kalan apartmanların üstüne çöreklenip oturdu. Annemizin hakkını da çalmış oldu. Annemiz ölünce de cenazesini alıp götürdü. Böylece Mansur Bey'in bıraktığı servetin yarısına sahip olan annemizin ölmesiyle Hayri Bey bütün serveti öylece eline geçirmeyi düşündü. Anladın mı?

— Büyükbabamız annemizi evlâtlıktan reddetmiş.

— Hayır, Mansur Bey annemizi evinden çıkarttı, ama evlâtlıktan reddedemedi. Evlâtlıktan reddetmek için kanun bazı koşullar arar. Annemizin davranışı bu koşulların hiçbirine uymadı. O sadece fakir bir balıkçı ile evlenmişti. Eğer evlâtlıktan reddetseydi nüfus kütüğüne de yazılırdı. Birşey daha var. Mansur Bey'in evlâtlıktan reddetmediği annemizin cenazesini kaldırmasını oğluna vasiyet etmesidir. Tabii kızının fedakârlığına ve sefalet çekmesine üzülüyordu.

— Sen bunları nereden çıkardın? Rüya mı gördün?

— Nazmiye, çok ileriye gidiyorsun. Yalnız aklı başında olan sen değilsin. Herkesin kafası işliyor. Hayri Bey'in kafası senin kafandan daha iyi işliyor. Sen aptalca onun buyruğu altına giriyorsun. O iki apartman, eğer daha başka irat da varsa yarısı seninle benim, anladın mı? Yarım papuçlu memur bu apartmanlara nasıl sahip olabilir? Ancak mirasla. Yoksa çalışıp kazanmakla değil. Ne sebeple olursa olsun annemizin cenazesini alıp götürdü ve onun ölümünü de nüfus kütüğüne yazdırdı. Ama bu kütükte annemizin varisi olarak bizler yazılı değiliz. Böylece Hayri Bey'in işi epeyce kolaylanmış oldu. Ama baktı ki ölen kardeşinin iki çocuğu var. Kızı çekip alır, gözünü doyurur, aptal oğlu ile evlendirise onun miras payı içeride, yani onların elinde kalır. Daha sonra benim ortadan kalkmam lâzım. Ya aklım bir şeye ermediği için balıkçıların arasında kaybolup gideceğim, ya da başıma bir kaza gelecek, öleceğim. İyilik sever bir adam olsa ayda yüz bin liradan

fazla geliri olan bir adama benim gibi on dört yaşında bir çocuk yük mü olur?

— Kenan, Salih Reis haber vermeseydi dayımız beni almazdı?

— Salih Reis'in nasıl haber verdiğini düşün Nazmiye! Kardeşinizin çocukları, demişti. O zaman Hayri Dayı'nın kafasına dank dedi. Bu çocuklar başına bir iş açabilir. Onun için ilk ağızda seni ailesine katmaya karar vererek ikram edip, elbise yapıp gözünü boyadı. Bir şey daha var. Eğer Mansur Bey ve babamız öldükten sonra Hayri Bey hakikatli bir insan olsaydı annemize babasından yetim aylığı bağlattırırdı. Böylece biz de sefalet çekmezdik. Bunu da yapmadı, çünkü Mansur Bey'in bir varisi de annemizdi ve onun ortaya çıkması Hayri Bey'in hiç işine gelmezdi.

Nazmiye eli çenesinde biraz düşündükten sonra :

— Sen bunları nereden çıkardın? dedi.

— Babamızın da arkadaşı bir Halit Usta vardı. O beni evlât edindi. Çarşıdaki balıkçı dükkânı ile üstünü bana veriyor. Ama adamcağız ben bağımsız bir yaşta olmadığım için avukat Muhtar Bey'i bana veli yaptı. Bu Muhtar Bey işi inceledi, nüfus idaresine de gidip kayıtlara baktı. Sen sana yapılanları sevgili dayının sevgisi, el açıklığı sayıyorsun. Seni boğuntuya getiriyor, aptal oğlu ile evlendirecek.

— Ben bu işi anlarım, dedi Nazmiye.

— Sen bu işi alt üst etme, dedim, Bize lâzım olan tapu kayıtları. Bu kayıtları bulduk mu apartmanların sahibi kimse ortaya çıkar. İş buraya kadar hiç sezdirmeden yapılacak. Binalar Mansur Bey'in üzerinde görülüyorsa bir veraset davası açılacak, biz de miras hakkımıza kavuşacağız.

— Acaba seninki rüya mı?

— Ben para aşığı değilim. Ama annemize sefalet çektiren, onun yokluk içinde ölmesine sebep olan, dayım olarak buraya geldiği zaman ben elini öpmeye ha-

zırlanmışken yüzüme bile bakmayan o adamın oyuncağı da değilim.

— Ama benim durumum tehlikeye girer Kenan?

— Sen tapu kayıtlarını bulmaya çalış. Fazla birşey yok. Hem bana yaptığın gibi dayına da ağzına geleni söyleyip adamı pirelendirme.

Nazmiye'yi evde bırakıp Halit Efendi'ye gittim. Beraber muhtara uğrayıp Salih Reis'in vefatını belirten belgeyi aldık.

Ablam hemen çıkıp gitti.

Ertesi gün yine geldi. Okula uğramak bahanesiyle apartmandan ayrıldığını anlattıktan sonra :

— Kenan, dedi. Tapu gibi, vergi makbuzu gibi birşey yok ortada. Dur bakalım, acele etme. Hayri Bey tek başına mirasa konmak istediyse tehlikeyi görünce iki apartmanı da satar.

— Satamaz, dedim. Nüfusta kayıt var.

— İyi ama annemiz öldü.

— Öldü ama iki varis bıraktı. Kanun bu hakları arar.

— Birşey bulamıyorum, ne yapayım?

— Sen bulma istersen. Ben dava açtırırım. Yargıç apartmanların kaydını ister, Hayri Bey de paşa paşa getirir verir, iş meydana çıkar. Üstelik veraset vergisi vermediği ve bunca senedir bu apartmanlardan yararlandığı için ceza göreceği gibi bize tazminat da öder.

Anlıyordum ki Nazmiye bir türlü rahatını kaçırmak istemiyor. Bunu Muhtar Bey'e söyledim.

— Şimdilik yokluk çekeriz, dedi. Fazla birşey kaybetmiş olmazsın. Yeter ki bu kız dayısının oğluna kapılmasın.

— Onu hiç beğenmiyor ama, bilmem.

Ben de yavaş yavaş para hırsına kapılıyordum. Beni bu hırsa yönelten Mine'ye daha iyi bakmak isteği idi.

Gündüz öğleye kadar balık tutuyor, öğleden sonra dükkânda satıyordum. Köy balıkhaneye uzak olduğu

için başka balık getiren ve satanlar da yoktu. Bizim mahallemizde benden başka balık tutan da bulunmuyordu. Fatma abla iki balık kayığından birini sattı. Ötekini saklamak gerekiyordu. Ben elimden geldiği kadar çalışıyor, onlara da yardım ediyordum.

Kışın başlangıcında Halit Efendi hastalandı, bir iki gece başında bekledim ama adamcağız ölüp gitti. Bu bana büyük bir acı oldu. Son zamanlarda elimden tutmuş, az çok yardımda bulunmuştu.

Muhtar Bey beni teselliye çalıştı. Beraber kapalı olan dükkânı açtık. İçerisini gezdik. Bu dükkân köşebaşındaydı. Sokak içinden üst kata çıkılan bir kapısı vardı. Yukarıya çıktık. Orada büyükçe bir oda ve yanında ayakyolu vardı. Duvarın biri kontrplakla bölünmüştü. Arkasından ıslak, ağır bir koku geliyordu. Muhtar Bey planı inceledikten sonra bana :

— Yandaki küçük eskici dükkânı da buraya bağlı, dedi. Onun da üstünde bir küçük oda var. Demek bu dükkân daha genişti ve üstünde de iki oda vardı.

Yandaki dükkâna girdik. Çoktan beri boş duruyordu ve eğreti bir kapısı vardı. Muhtar Bey bir kere daha tapuya giderek dükkânın durumunu inceledi ve bana haber verdi. Komşulardan da öğrendik. Halit Usta bu yandaki dükkânı bir ayakkabı eskicisine kira ile verirmiş. Adam ölüp gitmiş, kimsesi de yokmuş. Üç senedir arayan soran olmamış.

Ben bunu haber alınca küçük dükkâna girdim. Oradan dar bir merdivenle yukarıya çıkılıyordu. Yukarıda deri ve kösele parçaları ile bir yığın eski ayakkabı ve yerde kirli bir döşekle duvara asılı bir ceket vardı.

Balıkçı dükkânı da kontrplakla ayrılmıştı. Bir iki gün uğraşarak yukarıdaki odaları ve küçük dükkânı temizledim. Herşeyi aşağıya, küçük dükkâna yığdım, sokağın çöpçüsüne bu eski ayakkabı ile kösele parçalarını verdim.

Dükkânlar ve odalar tamamlanınca sildim, süpür-

düm. Kışı bu odalarda geçirmek daha iyi olurdu ama Fatma abla ile Mine'yi mahallede bırakmak istemiyordum. Hem balık tutmam da gerekiyordu. Dükkânların ve odaların arasındaki bölmeleri söktüm, tahta ve direklerini mahalleye taşıyarak yakmak için hazırladım.

Kış da gelip çattı. Bir gün asker paltosundan bozma paltomu giyerek lisenin kapısına gidip çocukların çıkmasını bekledim. Hava soğuk ve yağışlıydı. Kızlar birer ikişer çıktılar. Caddede bazı oğlanlar bekliyor, bu kızlardan bazılarıyla birleşip gidiyorlardı.

Nazmiye'yi de gördüm. Zayıf bir kızla beraber çıktı. Birkaç adım ona doğru yürüdüm. Ablam beni gördü, fakat kaşlarını çattı, hiç tanımıyormuş gibi yürümesini hızlandırdı. Yanındaki kızın :

— Bu kim Nazmiye?

Diye sorduğunu, ablamın da :

— Ne bileyim, serserinin biri.

Dediğini duydum. Çok canım sıkıldı. Onları uzaktan takip ettim. Nişantaşı'nda bir apartmana girdiler.

Caddeyi ve apartmanı iyice belledikten sonra epeyce yürüyerek mahalleye geldim. Ertesi sabah birkaç balıkçı, kayık istemeye salaşın altına gelmişlerdi. Fatma abla bana seslendi. Gelenler Deli Osman, İhsan ve Haydar'dı. Yapı işleri bittiği için yeniden balıkçılığa başlıyorlardı. O sabah bir voli çevrildi. Fazla bir balık çıkmadı. Kayığı kıyıya çektik. Ben taşın üstünden biraz uskumru tuttum. Bu sadece Tanrı'nın bir yardımı sayılırdı. Çünkü bu kadar kıyıda uskumru tutulamazdı. Herhalde yine balıklar bu hayvancıkları kovalıyorlardı.

Muhtar Bey'e biraz uskumru verdikten sonra tanesini on liradan satmaya başladım. Balıklar çok yağlı ve iriydiler. Meraklılar alıyorlardı. Bunun yanında kırk liradan küçük balıkları satıyordum. Akşama doğru bir tek balık kalmadı. Muhtar Bey geçerken bana uğradı.

— Kenan, dedi. Yandaki dükkânı bir berber isti-

yor. Fena adam değil. Ben eskiden beri tanırım. Bir İsmail Efendi vardı, beş on kalfa çalıştırırdı dükkânında. O ölünce bu taraflarda berber kalmadı. Bu Bekir Efendi onun kalfalarındandır. Bin lira aylık verecek. Bak düşün, taşın. Hem dükkânın içini boyatıp bir de vitrin yapacak. Senin dükkânı daha güzel bir şekilde ayıracak.

— Siz bilirsiniz, dedim. Ama üstteki odalar bana lâzım olacak. Belki daha fazla kış olur da balıkçı evlerinde barınamam.

— Odalarla ilgisi yok, dedi Muhtar Bey. Bekir'in biraz parası varmış, ama iki senelik kontrat istiyor.

Ben razı oldum. İki dükkânın arası ince bir duvarla örüldü. Sıvandı. Berber dükkânı olacak kısmın cadde yüzüne bir camekânlı kapı yapıldı. Musluklar kondu, duvarlar kâğıtlandı, bayağı güzel bir dükkân oldu. Kapının üzerine de «Bekir Kıvılcım - Berber» diye yazıldı.

Bütün kış balıkla uğraştım. Balık tutulmasa da aç kalmıyorduk. Dükkânın kirasını harcıyordum. Bu arada ben de balık sattığım yeri camekânla kapattım. Önde geniş bir açıklık bıraktım. Arkadaki aralıkta Halit Efendi'den kalma bir buzdolabı vardı, burada lakerda saklanırdı. Ertesi güne kalan balıkları ben de bu dolapta saklıyordum.

Köydeki balıkçılar balıklarını bana getiriyor ve paralarını alıp gidiyorlardı. Ben de dükkânın üzerine «Küçük Balıkçı» diye epeyce büyük bir yazı ile bir tabela koydurdum.

Yavaş yavaş köyün çarşısında meşhur oldum. İki defa torik yakalanmıştı. Bu balık kilo ile satılacaktı. Ben dilim dilim kestim, epeyce uğrastıktan sonra lakerda yapıp tenekelere bastım.

Ertesi gün Muhtar Bey yine bana uğradı :

— Kenan, dedi. Bak bu yakınlarda hiç mezeci yok. Sen sandviç, en iyi cinsten çeşitli peynirler, pastırma,

Dükkânıma «Küçük Balıkçı» yazan bir tabela koydurdum.

sucuk, günlük yumurta gibi şeyler satsan deniz üstünde, kış kıyamette olta sallamaktan kurtulursun. Dükkân epeyce büyük, rahmetli babalığından kalan bir de buzdolabın var.

— Ama ben balıkçıyım, dedim.

— Kim dedi sana balıkçılığı bırak diye, dedi Muhtar Bey. Halit Efendi de balıkçıydı ama denize çıkmazdı. Aklın varsa dediğimi yap.

— Bunun için biraz para istemez mi?

— Canım yavaş yavaş. İki kangal sucuk as, iki tekerlek kaşar peyniri koy. Önce mermerden bir tezgâh yaptıralım. Bu arada içki de satarsın. Bu köyün ahalisinden çoğu akşamcıdır.

Muhtar Bey'in teklifini Fatma Abla'ya da söyledim, bana :

— Demek beni de kardeşini de bırakıyorsun, dedi.

KIŞ BİTMEDEN mezeci dükkânı açıldı. Köy halkından çoğu beni çabucak tanımıştı. İçilecek kadar iyi ve salatalık zeytinyağı, yayıktan çıkma tereyağı, günlük yumurta, en lezzetli zeytin, pastırma, taze balık, lakerdanın en iyisi hep Küçük Balıkçı'da bulunuyordu. Doğrusu Muhtar Bey'in de çok yardımı olmuştu.

Artık çoğu zaman ayakları çıplak, pantalonunun paçaları sıvanmış, ceketinin dirseklerinden etleri görünen, kolundaki sepette balıklar bulunan Küçük Balıkçı değildim. Kıyafetimi yoluna koymuştum. Ayağım ve sırtım sağlamdı. Fatma Abla'ya :

— Hayır, demiştim. Sizleri terketmiyorum. Belki sizler için daha fazla çalışıyorum. Yalnız olsaydım babamın ve annemin öldükleri bu balıkçı kulübesinde yaşardım. Ama burada kalırsam sizlere gereği kadar yardım edemem.

Fatma Abla :

— Kenan, dedi. Biz sana muhtacız, biz sana güveniyoruz. Sen olmasan ben gündüzleri hizmetçiliğe giderdim. Mine hiç okuyamazdı. Senin hakkını nasıl ödeyeceğiz! Kardeşine bakmakla kalmadın, ayağımdaki ayakkabılar, sırtımdaki elbise de senin paranla yapıldı.

— Canım abla, nasıl olsa ödeşiriz.

Bizim balıkçılar mahallesine gelince, nihayet on evlik olan mahalle gittikçe sönüyordu. Çünkü başta sözü geçen yaşlı bir reis yoktu. Balık kayığını bile kötü havalarda karaya çekmeye üşeniyorlardı.

O kış Salih Reis'in bu ikinci kayığı da fırtına ile taşlara çarpa çarpa dağıldı. Fatma Abla gözlerinden yaş akarak bu kayığın parçalarını saç sobada yaktı. Kıyıda balık tutmak için İdris'in Taşı'ndan başka bir yer kalmadı.

Bir dükkân sahibi olmanın yararını ben çok çabuk anladım. Benim için en büyük güçlük iyi mal bulmaktaydı. Fazla kâr gözetmediğim halde yine kazanıyordum.

Mine gençkızlıkla çocukluk arasındaki devreye girmişti. Kilosu artıyor, vücudu biçimleniyor, parlak siyah saçları beyaz yüzüne yakışıyor, en çok bakışları insanın hoşuna gidiyordu. Bu bakışlarda hem çocukluk, hem genç kızlık, hem de neşeli gençlik duyguları vardı. Bazen mahzunlaşıyor, gözleri yaşarıyor, o zaman yalnızsak soruyordum :

— Mine, ne istiyorsun?

Susuyor, söylerse de :

— Daha mı yük olayım, diyordu.

— Yapabildiğimi neden senden esirgeyecekmişim?

Bir kemerin, birkaç saç tokasının, ince bir çorabın, kalınca bir defterin üzüntüsünü gidermek, bana büyük bir haz veriyordu.

Kış geçti, bahar oldu, yaz oldu, Mine ortaokula yazıldı, yeniden kış geldi. Mine paltosunun yakasını kaldırarak, ayağındaki botlarla ıslanmaktan ve kardan korkmadan okula devama başladı. On iki yaşını tamamlamıştı. Ben de on beş yaşıma basmıştım.

Bunlar olurken aylar geçiyor ve ablam görünmüyordu. Artık kıyafetimi iyice değiştirdiğim için beni tanımasından korkum olmadan yine lisenin kapısında bekledim. Nazmiye arkadaşlarıyla birlikte çıktı. Şıktı, zengin kızları gibi giyinmişti. Kendimi belli etmedim. Sağlığını öğrenmiştim. Artık düşünüyordum ve anlıyordum ki zengin bir hayat yaşamak ona yetiyor, beni hiç düşünmüyor. Başına işler açmak, kısa zaman için bile olsa bu doyurucu hayattan uzaklaşmak istemiyor.

Ben kendi hesabıma, para hırsından çok dayımızın annemize çektirdiği sefaleti düşünüyordum. Dokuz, on yıl önce ölen Mansur Bey'in bütün servetine konduğu halde annemizi babasından maaş bağlatarak olsun kurtarmamıştı.

İki kardeş, hemen hemen biribirimize düşman durumlara düşmüştük. Ben Nazmiye rahatsız olmasın diye vicdansız bir adamın dedemin mirasının sefasını sürmesine göz yumamazdım.

İşte yeni bir yaza başladığımız ve okullar tatil olduğu bir sırada, bir sabah Mine kosarak bana geldi ve:

— Kenan ağabey, dedi. Şimdi polisler geldi. Nazmiye ablamı yakalayıp bir arabaya koyarak götürdüler.

Balıkçı kulübesine koştum. Ortada göze çarpacak birşey yoktu. Hemen Muhtar Bey'in evine gittim. O öğleden sonra yazıhanesine geliyordu. Benim telaşıma o da şaşırdı. Giyindi. Hemen Nişantaşı karakoluna gittik. Bir odanın kapısında bir polis bekliyordu. İçeride iri iri konuşmalar vardı.

Bir aralık kapı açıldı. Nazmiye ablamı bir sandal-

yede otururken gördüm. Hayri Dayı ayaktaydı. Duyduğum kadar :

— Çaldı, diyordu. Ben buna acıdım, evime aldım, giydirip kuşattım, hiçbir mecburiyetim yokken okuyup yazdırıyorum, bir de bu nankörlüğü yaptı. Üstelik oğlumu da kandırıp baştan çıkardı.

Nazmiye Ablam :

— Yalan söylüyor, dedi. Beni aptal oğlu ile evlendirmeye kalktı. Kabul etmeyince tehdide başladı. Kardeşimi öldürecekmiş. Sözde dayım olacak bu adamın artık hesap vermesinin sırası geldi.

Polisin bir tarafa çekilmesinden faydalanan Muhtar Bey başkomiserin odasına daldı, ben de arkasından girdim. Başkomiserle Nazmiye münakaşa ettikleri için bizim odaya girişimizin pek farkında değillerdi. Yalnız kapıdaki polis bizim içeriye girmemize sinirlenmişti. Muhtar Bey'i kolundan çekiyordu. Muhtar Bey :

— Bırak oğlum, ben bu olaya dahilim, dedi. Bunun için geldik.

Hayri Bey :

— Yalan, diyordu. Bu şırfıntının söyledikleri yalan. Ben onun akrabası filan değilim. Acıdım da evime aldım.

Muhtar Bey dayanamadı :

— Bana bak Hayri Efendi, dedi. Mansur Bey öldüğü zaman kaç paralık adamdın da şimdi milyoner oldun? Yetim hakkını ziftlenmeyi kanun sana bırakacak mı sandın, hırsız herif!

Hayri Bey şaşırmıştı. Birden toparlanmaya çalıştı:

— Kim bu adam, bana nasıl hakaret edermiş. Burası bir devlet dairesidir.

Komiser :

— Durunuz Beyefendi, şimdi anlaşılır, dedi.

Muhtar Bey :

— Bu mu Beyefendi, dedi. Kızkardeşinin mirasını çaldığı, bu yetimlerin hakkını yediği için mi Beyefendi

oluyor? Ben mahkemede göstereceğim ona. On yıldan beri yediklerini de burnundan getireceğim.

Hayri Bey birdenbire :

— Nazmiye, dedi. Haydi kızım, yürü eve gidelim. Bu olanları unutalım. İşler arap saçına dönmesin.

Nazmiye Ablam :

— Bana acıdın, evine aldın ha! dedi. Zaten o ev senin değil, dedimizden bize de kalmıştır. Senin aptal oğlunu baştan mı çıkardım? Utanmıyor musun? Davadan korktuğun, hırsızlığın ortaya çıkacağı için beni ailenin içine almak istemiyor musun?

Hayri Bey Nazmiye'nin üstüne yürüyüp :

— Bugüne bugün ben senin dayınım, dedi. Seni kötü yollara sürüklenmekten alakoydum. Sana bakmak benim vazifemdir. O balıkçı kulübesinde anan gibi sefalet içinde mi gebereceksin? Yürü.

Muhtar Bey :

— Kızım sen sinirlenme, dedi. O balıkçı kulübelerinde sefalet çekenler bu vicdansız heriften çok daha temiz insanlardır. Sana hırsızlık, aşiftelik yükleyen bu adamın hakaretlerine aldırma, köpeğin duasıyla deniz mundar olmaz. Kardeşin sana yıllarca baktı. Bugün durumu daha iyidir. Okuluna da gidersin, giyinir kuşanırsın da.

Komiser birden :

— Beyler, dedi. Davanızı mahkemede halledersiniz. Biz dedikodu ile uğraşamayız. Buyurun, çıkın dışarıya.

Ablam bileğindeki bileziği çıkartıp Hayri Bey'in yüzüne fırlattı :

— Al bunu da, dedi. Benim gözümü böyle şeylerle doyuramazsın. Ben artık senin hesabına değil, bizim hakkımız olan mirasla yaşayacağım.

Bilezik yere yuvarlanmıştı. Ben Nazmiye'nin elinden tuttum. Muhtar Bey :

— Kızım, dedi. Ben kardeşinin velisi ve avukatıyım.

Böylece karakoldan çıktık. Bir taksiye atladık. Biraz sonra Muhtar Bey'in yazıhanesindeydik. Adamcağız :

— Hemen bir dilekçe yazacağım, dedi. Kızım anlat bakalım, bu olay neden patlak verdi.

Nazmiye yavaş yavaş kendisini topluyordu. Muhtar Bey'e :

— Efendim, dedi. Ben onuncu sınıfa geçtim. Fakat bu adam on sekiz yaşıma geldiğimi anlayınca daha fazla bekleyemedi. İlle beni aptal oğlu ile evlendirecek. Gırtlağından başka düşüncesi olmayan battal, ahmak bir oğlanla evlenemezdim. Üstüme varıyor, tehdide başlıyordu. Kenan'ı öldüreceğini de anlatıyordu. Nüfus kâğıdımı çantama koydum, çıktım apartmandan. Bizim mahalleye geldim, arkamdan polislerle o da geldi.

Nazmiye çantasından sararmış, buruşmuş bir alındı kâğıdı çıkarttı. Bu on, on bir yıl önce vergi dairesine yatırılan bir verginin alındısıydı. Muhtar Bey kâğıdı eline alınca :

— Aşkolsun kızım, dedi. Bu da işimize yarar. Fakat yenisi yok muydu?

Nazmiye anlattı :

— Beyamca, apartman tapuları, vergi alındıları Hayri Bey'in yatak odasında. Herşeyi kilit altında tutuyor. Anahtarı da üstünden ayırmıyor. Ben Mansur Bey'den kalan bir kütüphane odasında çalışıyordum. Bu odada üç duvar kitap raflarıyla dolu. Vakit buldukça bu kitapları karıştırıyordum. El altında bulunan bir kitabın içinde birkaç makbuz vardı. Galiba okunan yeri belli etmek için sayfaların arasına konmuştu. Kenan'ın söylediklerini hatırlayarak bu vergi makbuzunu almıştım.

— Tamam, dedi Muhtar Bey. Şişli tapu muhafızlığından apartmanların kimin üzerinde olduğunu öğre-

nebilirim. Bu numara yeter bize. Peki başka bir anlatacağın var mı?

— Var, dedi Nazmiye. Doğrusu ben bu işi fazla kurcalamayı istemiyordum. Ama bunların içinde en vicdanlısı, en temiz ahlâklısı Sevil. Bu kız okumaya çok meraklı. Apartmana gider gitmez bana yalvardı. Beni de liseye versin babam, diyordu. Hayri Bey hizmetçi bile tutmuyordu. Bu yüzden kızın fazla okumasını da istemiyordu. Evde bol para vardı ama Hayri Bey harcamaya kıyamıyordu. Ona bir para hırsıdır çökmüştü. Kız evlât okuyup da ne yapacaktı! Hatta beni bile okumaktan vazgeçirmeye çalıştı, ben çıkıp gitmekle karşılık vermeye kalktım. Sonunda kızını da, beni de okula yazdırdı. Bunu size anlatmaktan maksadım şu: Sevil benimle çok iyi anlaşıyor, her şeyi bana anlatıyordu. Annesi İsmet Hanım birkaç defa Hayri Bey'e : «Sen yalnız onlara değil, ölmüş olan babana karşı da günahkârsın, çünkü vasiyetini yerine getirmedin» demiş. Hayri Bey kadına birkaç tokat vurmuş. İsmet Hanım bu yüzden susuyormuş. Sevil'e vasiyetin ne olduğunu sordum. Bilmem, dedi. «Dedem bir noter getirmiş, onun yanında vasiyetini yazmış, bir kopyası imzalı olarak noterde kalmış. Birini de babam saklamış, ama dedemiz ölünce bu vasiyetnameyi yırtıp, yakmış.»

Muhtar Bey :

— Bu da üstünde durulacak birşey, dedi. Acaba hangi noterdeymiş?

— Bilmiyorum, dedi Nazmiye. O vasiyetnameyi yırtıp yaktığı zaman Sevil yedi, sekiz yaşındaymış. İlk defa karı koca o zaman kavga etmişler ve İsmet Hanım yine ilk defa o gün dayak yemiş. Sevil, tamamiyle büyükbabasının ahlâkında. Dürüst ve okumaya meraklı bir kız. Ara sıra kütüphaneye giriyor, bıkıp usanmadan kitap okuyor, annesi: «Yine mi kitap,» diyordu. «İşler yüzüstü duruyor. Dedene mi çektin, nedir? Kabahat seni okula verende».

Muhtar Bey :

— Hiç annenin sözü geçmedi mi? dedi.

Nazmiye :

— Birkaç defa geçti, dedi. Ben babadan kızına yetim maaşı bağlanacağını söyledim de Hayri Bey: «Babam anneni evlâtlıktan reddetmişti, bu yüzden maaş filan bağlanamaz,» dedi. Fazla üzerinde durmadım. Ama ara sıra Hayri Bey'in hasislik damarı tutunca İsmet Hanım: «Kimin malını kimden esirgiyorsun? Nazmiye'nin istediklerini alman gerekli» diyordu. Hayri Bey karısını ve kızını kendisine düşman sayıyor ve sık sık onları azarlıyordu. Onlar sefasını süremedikleri bu mirasın başlarına dert olduğunu düşünüyorlardı. Hayri Bey akşamları içiyor, arabaya atlayarak istediği yerde geziyor, hemen hiç çalışmıyordu. Üzerinde garip bir korku vardı. Birden bir kapının açılması, bir ses, bir gürültü onu tedirgin ediyordu.

Muhtar Bey Nazmiye'nin söylediklerini dikkatle dinledikten sonra onu da alıp bir notere götürdü, oradan vekâletname aldı ve artık dava açabileceğini bize de bildirdi.

Muhtar Bey'e teşekkür ederek yazıhanesinden ayrıldık. Nazmiye :

— Şimdi yine o balıkçı kulübesine mi gideceğiz? dedi.

Onu Küçük Balıkçı dükkânının üstündeki odalara götürdüm. Burasının bana ait olduğunu, babamızın arkadaşı Halit Efendi'nin bunları bana bağışladığını anlattım.

Bu odalarda bir dolap, bazı yemek kapları, bir divan bir masa ve bir iki iskemle vardı. Nazmiye divana oturup pencereden baktı :

— Manzarası güzelmiş, dedi. Ama tavan pek basık.

— Bu ayrı bir iş, dedim. Biraz belimizi doğrultalım, burasını bir apartman haline getireceğim.

— Burasını Hayri Bey'e haber verirler?

— Zannetmem. Fatma abla ile Mine bunu yapmaz. Balıkçılardan bu odaları bilen yok. Yalnız altındaki dükkânı bilirler.

— Seni dükkânda görürse Hayri Bey üstüne saldırır.

— Abla, Hayri Bey şimdi ne yapacağını şaşırmıştır. O seni arayıp kandırmaya çalışır, yoksa beni değil. Benim Hayri Bey'den korkum yok. Belki o benden bucak bucak kaçar. Dava açacağımızı söyledik ya. Şimdi artık ne yapıp da para kaçıracağını bilemez. Benim en fazla korktuğum senin parayı görünce o aptal oğlana kapılmandı.

Nazmiye :

— Sen beni aptal mı sanıyorsun? dedi. Ben öyle ziflenip uyumaktan başka birşey düşünmeyen serseriye varacak kız mıyım? O iyi bir adam olsa bile babası üç kâğıtçı olan bir delikanlıya varır mıyım?

— Bu kadar açıkgöz olduğuna seviniyorum, dedim. Şimdilik pek ortalıkta görünme. Ne olur ne olmaz, üç kâğıtçı dayın gelebilir. Burada otur, az çok birşeyler alırız. Yiyecek bol.

— Sen paradan haber ver, dedi Nazmiye.

— Burası dayının evi değil, dedim. Ha, aklıma geldi. Sana koyu renk camlı bir gözlük alayım. Dükkâna iner, satış yaparsın. O güzel gözlerini saklayalım ki, kimse seni tanımasın.

— Haydi sende be! Alayın sırası mı? Sen biraz eksik gedik al da, yukarısını oturulacak hale getirelim.

MUHTAR BEY davayı açtı. O gün Nazmiye ile ben de gittim. Hayri Bey babası Mansur Bey'in kendisine kızkardeşi Saime'yi reddettiğini, yaşadığı kadar istemediği fakir bir balıkçı ile evlenen kızının yüzünü görmediğini, sadece son günlerinde Saime ölürse cenazesini alıp aile mezarlığına gömdürmesini söy-

lediğini, ileriye sürdü. Kızkardeşinin çocuklarından haberi olmadığını ve nüfus kütüğünde de böyle bir yazıya rastlamadığını anlatıp yetim malı yemediğini ileriye sürdü.

Muhtar Bey yargıçtan izin istedikten sonra sordu :

— Bir insanın ölümünden sonra onun mirasına konan herkes hukuk mahkemesine müracaat ederek ölüden kalan malların kendisine ve diğer varislerine geçmesini sağlar ve bir de intikal vergisi verir. Hayri Bey bunu ne için yapmamıştır?

Hakim bu soruyu Hayri Bey'e sordu, o :

— Böyle bir kanun olduğunu bilmiyordum, yapmadım, dedi.

Muhtar Bey tekrar sordurdu :

— Bir babanın kızını evlatlıktan reddetmesi için yasa bazı koşullar arar. Böyle bir koşul varsa nüfus kütüğüne işlenir. Siz kardeşinizin ölümünü nüfus kütüğüne işletmişsiniz. Orada evlatlıktan reddedildiğine dair bir yazı gördünüz mü?

Hayri Bey :

— Hayır, dedi. Ben babamın sözleri üzerine hareket ettim. Başka bir araştırma yapmadım.

Muhtar Bey :

— Bilmemek bir mezaret değildir. Polis merkezinde yeğeni Nazmiye hanımı hırsızlıkla suçlamış, tutturmuş, ayrıca kendisiyle bir akrabalık ilgisi olmadığını, sadece acıdığı için yanına aldığını söylemiştir. Bunun emniyet komiserinden sorulmasını isterim. Ayrıca her iki apartmanın da kiralarına el konmasını talep ederim.

Deyince Hayri Bey :

— Benim dava işlerine aklım ermez, bir avukat tutacağım, demişti.

Artık bizim mahkemelere gitmemize gerek yoktu. Muhtar Bey davayı idare edecekti.

Aradan bir hafta geçti. Muhtar Bey birgün bizi yazıhanesine çağırdı. Orada dayımız ve yabancı bir adam vardı. Hayri Bey bize güleryüz göstererek dava işlerinden, hukuktan anlamadığını, hiç bir kastı olmadığını, babasının Saime hanımı evlatlıktan reddettiği için ona miras düşeceğini aklına getirmediğini ve kendisinin namuslu bir insan olduğunu ve bizi bir baba gibi bağrına basmağa hazır olduğunu bildirdi.

Bu söz üzerine Nazmiye :

— Hayri Bey, dedi. Dedemizin yazdığı vasiyetnamenin bir sureti hangi noterde, şunu söyleyiniz bakalım.

Hayri Bey'in yüzü soldu. Başını eğdi. Biraz düşündükten sonra :

— Benim vesiyetnameden haberim yok, dedi.

Nazmiye alay eder gibi :

— Biraz düşününüz, dedi. Hani o gün vasiyetnameyi yakmanıza karşı duran karınız İsmet Hanım'la ilk defa kavga ettiniz ve onu dövdünüz.

— Ben kimseyi dövmem, dedi Hayri Bey.

Nazmiye :

— Öyle mi? dedi. İsmet Hanım «Sen yalnız onların hakkını yemekle kalmıyorsun, ölmüş olan babana karşı da günahkârsın» dediği zaman da zavallı kadını tokatlamadınız mı? Buraya bizimle uzlaşmaya geliyorsunuz. Ama sizinle uzlaşacak kadar kendimizi âdi bulmuyoruz. Biz fakir bir balıkçının kızı ve oğluyuz ama o sizden bin kat daha insan ve vicdan sahibi bir erkekti. Biz artık sizi dayı olarak tanımıyoruz.

Hayri Bey :

— On para alamayacaksınız, zararlı çıkacaksınız.

Dediği zaman da Nazmiye :

— Orasını Tanrı bilir, dedi.

Hayri Bey'in avukatı :

— Bu asabiyeti bırakınız, akraba olarak, dayı ve

yeğenler olarak bu meseleyi ortadan kaldırıp uzlaşınız. Bir hafta sonra tekrar geliriz. Dedi.

Nazmiye :

— Zahmet etmeyiniz, dedi. Biz uzlaşmak niyetinde değiliz. Biz hakkımızı alacağız. Dedemiz son zamanlarında yalnızdı. Hayri Bey'le karısını ve çocuklarını yanına almıştı. Apartmanda bir tek dairede oturulduğuna göre Mansur Bey yirmi dairenin kirasını alıyor ve bunun çoğunu bankaya yatırıyordu. Bugün kendisi de kiraları bankaya yatıran Hayri Bey babasının bankaya yatırdığı paraları nasıl ele geçirdi, onu da öğrenmek isteriz.

Hayri Bey :

— Ben babamın yatırdığı paraları almadım, dedi.

Muhtar Bey :

— Banka sizden veraset ilamı istedi, bu nedenle alamadınız değil mi? Dedi.

Hayri Bey :

— Evet, dedi. Bankalar ilâm olmayınca parayı vermezler.

— Neden ilâm çıkarmadınız?

— Lüzum görmedim. Bu parayı istemedim.

— Hayır, veraset ilâmını çıkartmadınız. Çünkü diğer varislerin, kız kardeşinizin ortaya çıkacağını anladınız.

Hayri Bey şaşkın ve oğlu gibi biraz aptaldı. Nazmiye ile kalktık ve Muhtar Bey'in yazıhanesinden ayrıldık. Biz kapıdan çıkarken Hayri Bey :

— Sonra pişman olursunuz, hava alırsınız, diye sesleniyordu.

Eve döndüğümüz zaman Nazmiye :

— Bu adam şimdi gider, evindeki karısını, kızını da döver, dedi. Ama önce bana çok sert muamele eden İsmet Hanım artık, hem de bu yaştan sonra koca kahrı çekemeyecektir. Sevil de öyle. Çok zeki ve duygusal bir kız. Kendisini okuldan alıp eve kapayan ve hizmetçilik

yaptırmaya kalkan babasına karşı gelecektir. Bütün bu düzensizliklere sebep de Hayri Bey'in ahlâksızlığıdır. Karısı da kızı da onunla suç ortağı olmak istemezler. Hele böyle dava açıldıktan sonra.

Fatma Abla ile Mine sık sık bize gelerek davanın nasıl yürüdüğünü öğrenmek istiyorlardı. Nazmiye onlara karşı biraz kibirli ve teklifli davranıyordu. Sanki o balıkçı kulübesinde yaşamamış, Salih Reis tarafından okuması için yardım görmemişti.

Ben bunu hatırlattığım zaman ablam :

— Ne olmuş yani, diyordu. Ellerine biraz para veririz, ödeşiriz. Ben kimsenin karşısında borçlu kalamam.

O gün canım sıkıldı :

— Yiyecek birşey bulamadığımız zaman mahallenin tekir kedisi gibi onların evlerinin çevresinde dolandığını unutma, dedim. Belki görürler de yemeğe çağırırlar, diye giderdin.

Nazmiye dişlerini sıkıyordu :

— Aptal, herkesin sıkıntılı zamanı olur. Ben bir iki defa yemeklerini yemişsem sen de ne zamandır onlara bakıyorsun. Korkarım Fatma birgün kızını da sana yamar.

— Ben Mine ile evlenmeyi sevinçle kabul ederim, dedim. İnci gibi kız. Nesini beğenmiyorsun?

— Nesini beğeneceğim, balıkçı kızı.

— Sen nesin?

— Eeee, yeter artık, seni dinleyecek değilim.

— İster istemez dinleyeceksin. Bu işleri ben idare ediyorum. Sen hazır yiyicisin.

— Kara cahil sen de. Adam olup da okuyamadın.

— Okuyamadım, çünkü ben çalıştım, senin okumana yardım ettim.

Nazmiye ile darıldık. Aşağıya iniyor, sattıklarımdan neleri beğenirse alıp yukarıda yiyordu. Benimle konuşmamakta inat ediyordu. Diğer taraftan Fatma Ab-

la'ya da çatmış olmalı ki kadıncağız gelmiyordu. Ben bir iki defa mahalleye gittim. Artık orada oturan ancak üç aile vardı. Ötekiler çekilip gitmiş, arsalarını satmışlardı. Kısa zamanda o arsaların çevresine teller çekildiğini gördüm. Fatma Abla bana :

— Bir müteahhit buraya ev yapacakmış, dedi. Herhalde denize karşı bir apartman kuracaklar. Herkes birer birer satıyor. Biz de artık başımızın çaresine bakmalıyız.

Fatma Abla dargın gibiydi.

— Hem de, dedi az para vermiyorlar. Denize kadar arsamız var. Onu satarsak parasıyla başımızı sokacak bir ev alabiliriz. Üstünden biraz para kalırsa, Mine evleninceye kadar geçiniriz, sonradan ben yalnız kalınca bir odaya çekilir, üst tarafını kiraya veririm.

— Sen hesabını yapmışsın Fatma Abla, dedim. Beni hiç hesaba katmıyorsun?

— Neye hesaba katacağım, dedi. Git bir kere ablana sor. Ben kızımı süsleyip püsleyip senin karşına çıkartıyor, ağzını, dilini bağlıyor, fikrini çeliyormuşum.

— Sen bunu yapmadın, dedim. Nazmiye'nin ne kafada olduğunu bilirsin. O beni bile kılıksız kıyafetsiz görünce tanımazlıktan geldi. Ablam olduğu halde ben onunla hiç bir zaman bağdaşamam. Paraları alsın, hemen çıkar gider. Bu da benim umurumda değil. Hiç bir zaman ondan kardeş sevgisi görmedim.

— Orası sizin aranızda. Biz de yeteri kadar yük olduk sana.

— Ne sen yüksün, ne de Mine yüktür, dedim. Sen de Nazmiye'ye uyup ne benim hatırımı yık, ne de Mine'nin.

Getirdiğim, içi yiyecek dolu fileyi salaşta duran tahta masanın üzerine bırakarak onlardan ayrıldım. Zavallılar, belki Nazmiye onları gücendirmiş, belki de ağlatmıştı. Fakat ellerinde hiç bir geçim aracı yoktu. Ne

zamandan beri onlara ben bakıyordum. Hatta yakın bir zamanda Mine'ye ayakkabı, elbise alınması için epeyce bir para vermiştim.

Ablam bir kaç gün sabrettikten sonra :

— Bana bak, dedi. Ben okula gideceğim. Neredeyse okul açılacak.

— İyi ya git, dedim.

— Okul veli ister.

— Muhtar Bey'e git, zaten vekilimiz.

— İyi aklıma getirdin.

Mine dükkânın üstündeki odalara geldiği zaman, pek eşya bulunmadığı halde temizlik yapar, insan orada birşeyler olduğunu, birşeyler yapıldığını anlardı. Nazmiye günlerce oturduğu halde elini uzatıp da bir toz bile almıyor, sanki bir hapishane hayatı yaşıyordu.

Eylül sonuna doğru okullar açıldı. Nazmiye de onuncu sınıfa gitmeye başladı. İlk akşam bana :

— Sevil okula gelmedi, dedi. Herhalde adam kızı yollamayacak.

Ablam artık bir yığın masraf çıkartıyordu. Ansiklopediler, sözlükler, ders kitapları, çeşitli defterler. Bunların hepsini almama olanak yoktu. Dikkat ediyordum, Fatma ile kızına yardım etmemem için bu masrafları çıkartıyor hep beni vırlıyordu.

Fatma Ablam'la Mine dükkâna gelmez olmuşlardı. Ben iki günde bir gidiyor, ayak üstü konuşuyor, gönüllerini alıyor ve yardımımı yapıyordum. Fatma bezgin bir durumdaydı, ama Mine bana gülümsüyor, okul ihtiyaçlarını söylemekten çekinmiyordu.

Kasımın ilk günlerinde, bir pazar, okul tatil olduğu ve dükkân da kapalı bulunduğu için evden olta takımlarını alarak denize indim, İdris'in taşına çıkarak oltayı atıp çekmeğe başladım. Ben işe yeni başlamıştım ki arkamdan Mine seslendi :

— Yardıma ihtiyacın var mı Kenan ağabey?

— Hem de nasıl? dedim.

— Yunuslar atlıyor Ağabey. Yukardan iyice görünüyor. Bir kaç tanesi sudan tamamen çıkıyor. O hızla çok daha derine dalıyor olmalılar.

— İyi bildin. Ah bir kayık olsaydı. Şimdi biraz açılır çaparı sallardık

— Öyle, dedi kız. Ne yapalım, dedemin sandalı da parçalandı. Bu mahalle öldü artık. Senelerce yediğimiz balığa hasret olduk.

— Al sana bir izmarit daha.

Benim kumluğa attığım balıkları Mine topluyor ve içi deniz suyu dolu tenekeye atıyordu. Balıkların tenekenin içinde zıplarken çıkardıkları sesleri kayanın üstünden duyuyordum. Mine :

— Bunlar pullu balıklar, dedi. Ben bunca senedir balıkçı kızıyım ama balıktan pek anlamıyorum. İstavrit pulsuzdur değil mi?

— Evet, dedim. İstavritin de tam çağı ama kıyıya pek sokulmuyor. İzmarit kıyı balığı sayılır. Sığ yerlerde dolaşır.

— Balık değil mi? Bence hepsi bir.

Hemen her atışta balık geliyordu. İki saat kadar ayak üstü çalıştım, sonra sudan geçerek bir taşın üstünde ayakkabılarımı giydim, paçalarımı indirdim. Kız:

— Teneke epeyce ağır, dedi. Sen oltayı olsun bana ver.

Dura dura yokuşu çıktık. Öğle vakti yaklaşıyordu. Evin kapısında durdum tenekeyi içeriye koydum.

— Size balık getiririm, dedim.

— Çok yoruldun, dedi Mine. Sana yardım edeyim.

İçeriye girdi, oltayı odanın boyunca yere yatırdı. Sonra benim yanıma geldi. Beş on tane balık ayırdım.

— Bunlar bize yeter, dedim. Tenekeyi size götüreceğim.

— Bunun için mi saatlerce çalıştın, dedi.

— Seninle beraber olduktan sonra, dedim. Zaman çabuk geçiyor.

On üç yaşına basmıştı kız. Bileğini tuttum. Yüzü kıpkırmızı kesildi. Elini sinirli bir hareketle çekti.

— Özür dilerim, dedim. Bağışla beni.

Mine kapıya doğru baktı, sonra elini bana uzattı :

— Sen beni bağışla, dedi.

— Hayır, dedim. Sen benden elini çektin.

Kızcağız :

— Ben çekmişim ne olur, dedi. Sen çekme benden elini.

Kollarını uzatıp ellerini ensemde birbirine kilitledi. Yanağını göğsüme yapıştırdı. Kalbinin çarptığını göğsümde hissediyordum. Çenemin altındaki saçlarını karıştırdım, öptüm.

Yavaş yavaş kollarını çözdü, yüzü ateş gibi yanıyordu.

— Anneme de, senin ablana da üzülüyorum, dedi. Sen olmasaydın biz ne olurduk Kenan ağabey? dedi.

— Ben olmasam bir başkası olurdu, dedim.

Mine içini çekerek :

— Ama ben başkasını seni sevdiğim gibi sevemezdim ki, dedi.

Uzaktan Fatma Abla'nın sesi geliyordu. Kız önden koşarak evden çıktı :

— Balık ayırıyoruz anne, dedi.

Ben teneke ile onu takip ettim. Salaşın altına girdiğimiz zaman Fatma Abla balıklara baktı :

— Bunlar pullu, dedi. Ama tulum çıkarırım ben. Rahmetli babam izmariti daha çok severdi. Hepsi bizim mi?

— Ben biraz ayırdım kendimize, dedim. Bizim Hanımabla balığı pek sevmiyor. Kızartırken evin içi kokuyormuş.

Gidiyordum, Fatma Abla :

— Bir dakika, dedi.

Elini uzattı, cekedimin üzerindeki uzunca bir saç telini alarak :

Kollarını uzatıp ellerini ensemde birbirine kilitledi.

— Mine senin saçların dökülüyor galiba, dedi.

Kızcağız gelincik gibi kızardı :

— Rüzgârla uçmuştur anne, dedi.

Fatma Abla :

— Ben de başka birşey söylemedim, dedi. Ah bu rüzgâr. Vakitli vakitsiz eser böyle.

Tekrar eve uğradım, balıkları alarak kapıyı çektim. Bir zamanlar çok sefalet çektiğimiz eve uzaktan durup baktım. Acemi bir elden çıkan, duvarları çarpık, damı yarı çinko, yarı kiremit kaplıydı. Bacasından duman tütmüyordu. Girip çıkılmadığı için bahçesini yabani otlar bürümüş, dut ağacının çıplak dalları iskelet elleri gibi uzanmıştı. Kapının önündeki basamak taşının kenarından bir incir ağacı çıkıyordu.

Belki oralarda oynayan çocuklar taş atarak odanın camını kırmışlardı. Bu kırık camdan perdenin yırtık ucu dışarıya çıkmıştı. Bana bu pencere ağlayan bir göz gibi geldi.

Başımı çevirdim, Salih Reis'in evine baktım. Orada, salaşın altında duran Fatma Abla balık ayıklıyor, Mine elini sallıyordu.

İçimde sevinçle acı kucaklaştı.

Nazmiye pencereden geldiğimi görmüş, Merdivenlere kadar indi. Yarı yerde durarak seslendi :

— Muhtar Bey uğradı, dedi. Dün mahkeme varmış. Geç vakit döndüğü için haber verememiş. Artık yarın tafsilat verecek.

— Karnın aç değil mi? dedim.

Nazmiye ayağını basamağa vurup :

— Sen ne kanı ağır adamsın, dedi. Mahkemeyi hiç merak etmiyor musun?

— Benim adım Küçük Balıkcı, dedim. Yaşamak için insanın karnının doyması lâzım. Ben şunları ayıklayıncaya kadar sen de tavaya yağ koy, ateşi de yak. Olanı hemen kızartalım.

— Allah senin cızırtını versin, pasaklı balıkçı.

Bunu söylerken aralığa sıkıştırdığımız fırınlı ocağı yakıyor ve tavaya yağ koyuyordu. İlk balıklar kızarırken :

— Vallahi mis gibi koktu Kenan, dedi. Tevekkeli demişler «yiyen doymaz, tutan onmaz». Fazlasına gitme. Dörder tane yeter. Piyaz var yumurtalı. Senin dükkândan aldım. Kavun da var. Babanın evinde o da yoktu.

Yukarıya çıktık. Galiba acıkmış olacaktı ki masayı hazırlamıştı. Yemeğe başlar başlamaz :

— Davayı hiç merak etmiyor musun? dedi.

— Sana birşeyler söylediyse anlat, dedim.

— Kazanıyoruz, dedi Nazmiye. Muhtar Bey'in söylediğine göre nüfus kayıtları gelmiş. Apartmanlar hâlâ Mansur Bey'in üzerindeymiş. Evlatlıktan reddetmek bir lâftan ibaret. İki apartmandan başka Mansur Bey'den bankada üç yüz bin lira kalmış. On senedir aranmadığı için Merkez Bankası'na devredilmiş. Annemiz öldüğüne göre on daireli apartmanı bize yarı yarıya veriyorlarmış. Ayrıca Hayri Bey'in oturduğu apartman on bir daireli olduğu için bu dairenin parasını altı yüz bin lira olarak sayıp yarı yarıya bize verecekler. Bütün eski kontratları isteyerek Mansur Bey'in ölümünden sonra alınan kiraların hesapları çıkartılacakmış. Muhtar Bey kiraların toplamının dokuz senede yedi buçuk milyondan fazla tuttuğunu söylüyor. Kaba bir hesapla bu kadar.

Lokma ağzımda kalmıştı. Nazmiye :

— İnanamıyorum Kenan, dedi. Bizim gibi balıkçı kulübesinde yaşayanlar böyle milyoner olabilirler mi? Bu da bir korkulu rüya olmasın?

— Aklını başına topla da cıvıtma, dedim. Bu parada bizimle ilgisi olan, bize muhtaç olanların da payı var.

— Mine, değil mi? dedi.

— Evet, dedim. Para beni değiştiremez. İnsanların biribirlerine muhtaç olduklarını düşün, sen de bukadar bencil olma.

— Liseyi bitirdikten sonra üniversiteye gideceğim, dedi. Apartmanım, arabam, hizmetçilerim olacak. Her istediğimi yapabileceğim.

Sonra bana doğru uzanarak başını başıma dayadı :

— Sonra da, dedi. Bir balıkçı kızı yengem, bir de Küçük Balıkçı dedikleri kardeşim olacak.

— SON —

Kemalettin Tuğcu

KÜÇÜK BALIKÇI

32

Fiyatı: 30 Lira

Kurtuluş Yayınları

ÇOCUK ROMANLARI